

СТЕНОГРАФСКЕ БЕЛЕШКЕ

НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ГОДИНА 3

БЕОГРАД 1934 ГОДИНЕ

КЊИГА 2

XVIII РЕДОВНИ САСТАНАК

НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ДРЖАН 24 ФЕБРУАРА 1934 ГОДИНЕ У БЕОГРАДУ

ПРЕТСЕДАВАЛИ:

ПРЕТСЕДНИК

Др. КОСТА КУМАНУДИ

ПОТПРЕТСЕДНИК

Др. КОСТА ПОПОВИЋ

СЕКРЕТАР

МИЛАН МРАВЉЕ

Присутни г. г. министри: Министар социјалне политике и народног здравља Иван Пуцел, Министар без портфеља др. Хамдија Карамехмедовић, Министар без портфеља др. Будислав Гргур Анђелиновић, Министар саобраћаја Лазар Радивојевић и Министар грађевина и заступник Министра пољопривреде др. Стјепан Сркуљ.

ПОЧЕТАК У 10,15 ЧАСОВА

САДРЖАЈ:

Пре дневног реда: 1 — Читање и усвајање записника XVII редовног састанка;

2 — Саопштење телеграма белгијског посланика у Београду упућеног Претседнику Народне скупштине као одговор на изјаву саучешћа поводом смрти белгијског Краља Алберта I;

3 — Саопштење интерпелација народних посланика: др. Милана Метикоша на Министра финансија и унутрашњих послова о утајама порезе и прирезе електро-командитног друштва у Алексинцу; др. Милана Метикоша на Претседника Министарског савета о одређивању парламентарне анкете поводом аграрне афере и одбијање првенства; др. Милана Метикоша на Министра трговине и индустрије о оставци чланова Управног и Надзорног одбора Народне банке; Алојзија Павлича на Претседника Министарског савета о неправилностима општинских избора у Дравској бановини и одбијање првенства; Јована Мисирлића на Министра саобраћаја о закључењу уговора за градњу железница са страним предузећима и одбијање

првенства;

4 — Решавање по првенству интерпелације народног посланика Драгутина Перка на Министра саобраћаја о IV Балканској конференцији и одбијање првенства;

5 — Саопштење извештаја Министра шума и рудника о одговорима на посланичке интерпелације;

6 — Молбе и жалбе.

Говорици: Милош Драговић, др. Милан Метикош, Министар без портфеља др. Хамдија Карамехмедовић (два пута), Алојзије Павлич, Јован Мисирлић, Министар саобраћаја Лазар Радивојевић (два пута), др. Драгутин Перко.

Дневни ред: 1 — Наставак претреса и усвајање извештаја Имунитетног одбора о издавању суду народног посланика г. Хусеина Кадрића.

Говорици: Риста Ђокић (два пута), Салих Баљић, Павао Матица, Милан Петковић, Душан Антонијевић, Светислав Хоћера.

2 — Избор одбора за проучавање предлога закона о изменама и допунама Закона о држављанству.

Претседник др. Коста Кумануди: Отварам XVIII редовни састанак Народне скупштине. Изволите чути записник прошлог састанка.

Секретар Милан Мравље прочита записник XVII редовног састанка.

Претседник др. Коста Кумануди: Има ли примедба на записник? (Нема.) Примедба нема, записник је примљен. Има реч г. Милош Драговић.

Милош Драговић: Јуче је председавајући г. др. Коста Поповић објавио да је резолуција г. др. Лончаревића одбачена једногласно. Међутим, то не стоји. У оној ларми није се чуо мој глас, па молим да се то исправи.

Претседник др. Коста Кумануди: У стенографским белешкама је забележено да је резолуција одбачена већином гласова. Изволите чути једно писмо белгијског посланика г. Конта де Ромре.

Секретар Милан Мравље (саопштава): Поводом говора одржаног у Народној скупштини после трагичне смрти белгијског Краља Алберта I, Претседник Народне скупштине г. др. Коста Кумануди примио је данас од белгијског посланика на нашем Двору, г. Конта де Ромре, следеће писмо:

„БЕЛГИЈСКО ПОСЛАНСТВО

Београд, 23 фебруара 1934 године.

Господине Претседниче,

Одмах после сахране Њ. В. Краља Алберта I осећам неопходну потребу да Вам изјавим најдубљу захвалност за саучешће које сте узели у жалости моје земље.

Речит говор који сте изволели одржати пред Скупштином остаје у срцу мојих земљака, показујући им како је Југословенско Народно претставништво умело правилно да цени узвишене особине Онога, који је, у рату као и у миру, умео да буде велики и доследан самом себи.

Потсећање на болне дане које је Белгија проживела са Србијом у једној заједници, заједничкој нади под вођством и заштитом својих подједнако славних Суверена нарочито је узбудило сва белгијска срца.

Упућујући Вам своју најсрдачнију захвалност, слободан сам да Вас замолим да будете тумач мојих узбуђених осећања код све господе посланика Краљевине Југославије.

Искористићу ову прилику да Вам поновим уверење о мом одличном поштовању.

Министар Белгије
Конт де Ромре с. р.”

Претседник др. Коста Кумануди: Прочитано писмо прима се на знање. Изволите чути интерпелације.

Секретар Милан Мравље (саопштава): Г. др. Милан Метикош, народни посланик, упућује интерпелацију на г. Министра финансија и г. Министра унутрашњих послова о утајама порезе и прирезе Електро-командитног друштва у Алексинцу (Види прилог);

Г. др. Милан Метикош, народни посланик, упућује интерпелацију на г. Претседника Министарског савета о одређивању парламентарне анкете поводом аграрне афере и тражи да јој се призна првенство. (Види прилог).

Претседник др. Коста Кумануди: Има реч г. др. Метикош да образложи тражено првенство.

Др. Милан Метикош: Господо народни посла-

ници, већ се више дана бавимо са једном тешком афером, која је завитлала целу нашу земљу и забринула све поштене синове нашега народа. Осим те афере, господо, имамо свакодневно евидентирано сила разних других корупционашких афера. Читали сте у новинама тешку аферу у Суботици, где су полицијски органи изнуђивали паре од извесних грађана на незаконит начин. Читали сте о афери у Пореској управи у Куршумлији. Тамо је нестало преко 350.000.— динара. Читали сте о афери у Пореској управи града Загеба, где су издана лажна уверења да су људи плаћали порез који га платили нису. Дакле, господо, да не улазим у све детаље. Неки дан је изнео један наш посланички друг г. Перко како је из Вараждина један Јеврејин, један врло крупни криминални тип потражио држављанство наше земље и кад је он за ово сазнао, он је упозорио једним писмом надлежне, да не издају држављанство овоме човеку. Међутим, тај Јеврејин из Вараждина сазнао је мистичним путем за садржину овога писма и изјавио истога дана: шта се овај Перко интересује, он мисли да може да ме спречи, да ја добијем држављанство. Ја сам вели положио 60.000.— динара и ја сам добио држављанство. Дакле, господо, корупција је на дневном реду, у тако очајним димензијама, да је потребно да се из овога Дома донесе једна тако хитна одлука да народ увиди да нам је стало да чистимо губу из торине и да је чистимо у пуној савести и да ми сносимо одговорност, ако што у том погледу пропустимо. Зато, господо, што су те афере учестале тако много, и захваatile све крајеве наше земље, можемо рећи све стаже, не само администрацију једнога типа него администрацију по свима странама, а пошто се то не чини без интервенције изван администрације, потребно је, да се у те ствари оштро завири. Као што знате за сада постоји само један закон, који дозвољава прогон због злоупотреби у службеној дужности. Међутим, прогон врши и води увек државни тужилац. Ви знате да државни тужилац има захват само онда, ако не добије какво наређење, да преко те ствари пређе, а често пута дешава се да многе и многе ствари, које би требале да дођу до суда, на неки начин избегну од суђења. Ја вам ово говорим као правник, јер сам имао случај да сам једне године, то је било за време рата, када сам ја био на робији, као политички човек, да сам био у апсани у хелији покрај једног шефа Пореске управе, који је такође био ухапшен, јер су код њега пронашли да је он издавао неке потврде за извоз-жита, а то жито које је отпремао није било жито него кукољ, па када су га ухапсили он је решио, да одузме себи живот; и једнога јутра апсанција пробуди мене, као комшију из суседне хелије и каже: хајдете брже у суседну хелију, обеси се један човек. Ми смо га после скинули, јер је био обешен о цеву централног грејања и ја сам добио дозволу да седим поред њега. Међутим, он је доцније дошао до свести и причао ми цео свој случај.

Ја сам га питао: зашто си посегао да сам себи одузмеш живот. Он ми је на то одговорио: ја сам видео да ћу изгубити службу, па сам хтео да пре тога извршим самоубиство. Том приликом он ми је казао и то, да је оне блокове, које је издавао за извознице, добијао од једног врло крупног господина из бивше земаљске владе у Загребу. Ја

сам му онда на то дао овај савет. Ти не треба ништа да се бојиш због овога. Кад те позове судија на саслушање, ти треба само да изјавиш, да си те блоксе добијао од тога крупног господина а ја те уверавам, да ће судија одмах упутити акта надлежним вишим факторима, а ови бану, а кад бан види кога треба да ухапси, он ће одмах обуставити прегон и против тебе и ти ћеш отићи кући. И шта се десило. Два дана после тога, овај човек је на свом саслушању то изјавио и одмах је отишао кући и у знак захвалности за то, што сам му дао један користан савет, он ме је пролазећи поред мога затвора срдечно поздрављао. Тако ће увек бити. Афере хватају само мале а до великих и не дођу, а да се то спречи и да закон свакога захвати, ја сам ставио овај предлог: да Народна скупштина закључи, да се позове Краљевска влада, да у року од 15 дана мора поднети закон противу корупције. Ја сам такав предлог ставио зато, што нам разне владе већ 10 година обећавају, да ће овај закон изићи пред Скупштину, а он никако не излази. Зато сам ја предложио овај преклузивни рок, да се тај закон мора изнети пред Народно претставништво, па да влада понесе одговорност, ако ништа не уради. Ако влада у овоме року не поднесе овај законски предлог, онда да знамо да на њој лежи одговорност. (Одобравање на левици).

Претседник др. Коста Кумануди: Господине посланиче, ваше је време прошло. Молим вас да завршите свој говор.

Др. Милан Метикош: Сад ћу завршити. Друго, да не би било утицаја у истрази, која се врши по овим предметима, ставио сам предлог, да се донесе резолуција, да се избере парламентарна анкета, која ће обићи све аграрне уреде и позвати све аграрне интересенте, у првом реду добровољце, да их саслуша, да изнесу све неправилности и све неправде код аграрних уреда па да онда, на основу извештаја, ове анкете Народно претставништво добије могућност да уради даље, шта је потребно. Ја сам убеђен да ће једна анкета наћи овакве ствари, на свима странама а не само у Босни, где се овај случај десно о коме сада расправљамо, јер је код спровођења аграрне реформе маса неправилности и корупције почињено по свима аграрним уредима. Ја то смело тврдим и позивам вас, да сви солидарно чистимо губу из торине, јер ако отклоните ову резолуцију, значи, да желите прикривати ове ствари, а ја држим, да то није могуће, јер смо ми сви позвани да ово чистимо ради спаса народа и државе. Пазите на одговорност пред народном историјом.

Претседник др. Коста Кумануди: Има реч Министар без портфеља г. др. Хамдија Карамехмедовић, да се о овом предлогу изјасни у име Краљевске владе.

Министар без портфеља др. Хамдија Карамехмедовић: Господо народни посланици, у тако званој Сарајевској афери а и по другим злоупотребам, по оном случају у Суботици као и по свима осталим случајевима о којима је Краљевска влада дошла до сазнања, предузете су све хитне мере и сви кораци да кривци буду по закону кажњени и да се држава обештети.

Што се тиче неких нарочитих мера које би требало предузети, вама је познато да је у Сенату Краљевине Југославије био поднесен један предлог да се донесе Закон о сузбијању корупције.

Краљевска је влада пре кратког времена, баш поводом ових најновијих случајева, закључила да се састави једна нарочита комисија при Министарству правде која ће ово питање темељито проучити, саслушати све надлежне органе и све оне наше другове сенаторе и народне посланике који се овим питањима интересују. (Бурно плескање и одобравање). С тога нема никакве потребе да се Краљевској влади ставља нож под врат и да се сили да у перклузивном року од 15 дана једно тако крупно питање на прецац решава.

Влада је свесна своје дужности и своје одговорности и пред историјом и пред Народним претставништвом и пред народом па ће предузети све што треба да се сузбије све што не ваља у нашем народу најенергичнијим мерама. С тога ми је и част у име Краљевске владе изјавити да не примам никакву хитност. (Одобравање и плескање).

Претседник др. Коста Кумануди: Краљевска влада није примила првенство. Господа која су за првенство устаје, а који су против првенства седеће. (Већина седи.) Већином гласова првенство није примљено.

Изволите чути даље.

Секретар Милан Мравље (саопштава): Г. др. Милан Метикош, народни посланик, упућује интерпелацију на г. Министра трговине и индустрије о оставци чланова Управног и Надзорног одбора Народне банке. (Види прилог).

Г. Алојзије Павлич, народни посланик, упућује интерпелацију на Претседника Министарског савета о неправилностима општинских избора у Дравској бановини и тражи да јој се призна првенство. (Види прилог).

Претседник др. Коста Кумануди: Има реч г. Алојзије Павлич да образложи тражено првенство.

Алојзије Павлич: Господо народни посланици, г. др. Лончаревић поднео је интерпелацију о изборима у Дравској бановини. Ви, господо народни посланици, сигурно се чудите како да ја ћутим и зашто ја из Дравске бановине, који припадам опозицији, нисам поднео интерпелацију по томе питању, зашто да дође г. др. Лончаревић из Срема и пита, како су се вршили избори у Дравској бановини.

Ја нисам поднео интерпелацију због тога што сам очекивао шта ће о томе питању одговорити Управни суд у Цељу. Управни суд у Цељу поништно је 20 избора у Дравској бановини. До данас се још нису вршили поновни општински избори, како гласи одлука Управног суда у Цељу. Колико сам ја обавештен, поднето је 169 жалби против општинских избора. И зато гражим да се противу оних функционера, који су вршили изборе и претседавали општинским изборима, спроведе кривична истрага по §§ 214, 215 и 334 Крив. закона или да се поступи противу оних који кажу да полажу заклетве, да су гласали за листе опозиције. Или да се казне једни или други. Ако опозиција клевета владину странку, нека се казни по § 302. Ту имам сав материјал.

А затим долази још нешто. Треба да напоменем да је један члан Краљевске владе казао 9 ектобра у своме кабинету: ми треба да победимо, па макар да их две стотине обесимо. (Жагор и гласови: Не говори којешта!) Молим, то је речено у присуству г. Петека, г. Штипетића и мене у улици Краљице Наталије. Он је назвао у „Јутру” 16 ок-

тобра опозицију, он, као члан Краљевске владе, „дрхалијом“, руљом, „пепел“, светином.

То је учинио Министар Краљевине Југославије, тако је назвао опозицију. И зато тражим од Краљевске владе да се одмах распишу општински избори, које је Управни суд у Цељу поништио, и да се поступи противу свију, који било Ј.Н.С. клеветају, било злоупотребљавају своју власт, према опозицији.

Још да напоменем да су у Трбовљу, у једном радничком месту, које ја заступам, и часно заступам, победили они из опозиције, и у Храстнику са 600 гласова већине, и то у месту где је рођен министар г. др. Крамер. Жалили су се и из владине партије против избора. Управни суд је поништио ову жалбу; али до данас у Трбовљу, где је опасност од комунизма, то ја кажем али нисам комуниста, није дато правилно изабраној управи да она преузме општинске послове. Ако су комунисти нека иду у апс, а ако нису нека им се да општинска управа. Иначе ако се овако поступа као сада, стварају се комунисти. То сам имао да кажем.

Претседник др. Коста Кумануди: Има реч Министар без портфеља г. др. Хамдија Карамехмедовић, да се изјасни у име Краљевске владе, о траженом првенству.

Министар без портфеља др. Хамдија Карамехмедовић: У име Краљевске владе част ми је изјавити следеће:

Мени се чини да г. интерпеланту не би било пуно стало до тога да образлаже хитност да је Пословник Народне скупштине дао могућност да на други неки начин изиђе на трибину Народне скупштине и да говори. Овај господин посланик као и многи други тражи хитност за своју интерпелацију да би имао могућност да дође овде на говорницу, да нешто говори, да се често пута чује, да подвуче важност онога питања за које он може бити лично мисли да је врло важно. (*Др. Кешљевић:* А зашто општинске управе нису уведене?)

Што се тиче случајева о којима је г. интерпелант говорио, ја лично о њима нисам поближе обавештен и пошто овде нема г. Министра унутрашњих послова, у чију надлежност то спада и који би поближе могао да одговори и на оне поједине ствари и факта које је г. интерпелант изнео, то ја не могу да се упуштам у суштину саме интерпелације, али сам уверен и у овоме као и у многим другим случајевима да праве и истинске потребе за хитност интерпелације нема и уверен сам да и у овом случају као и у свима другим случајевима, г. Министар унутрашњих дела чини све да се ради онако како је законом прописано и да ће и у овом случају поступити сигурно онако како је то законом установљено. Стога, господо, ја у име Краљевске владе изјављујем да не примам хитност.

Претседник др. Коста Кумануди: Господин министар није примио првенство. Господа која су против првенства нека изволе седети, а господа која су за првенство устаће. (Већина седи). Већина првенство није примила. Изволите чути даље.

Секретар Милан Мравље (саопштава): Г. Јован Мисирлић, народни посланик, упућује интерпелацију на г. Министра саобраћаја о закључку уговора за градњу железница са страним предузећима и тражи да јој се призна првенство. (Види прилог).

Претседник др. Коста Кумануди: Има реч г. Мисирлић да образложи тражено првенство. Господине посланиче, имате пет минута времена и молим да се ограничите на образложење првенства своје интерпелације.

Јован Мисирлић: Господо посланици, натерала ме је опасност, која прети нашој држави да претрпи једну огромну штету од ових рђаво закључених уговора, да поднесем ову интерпелацију и да тражим њену хитност, као и да апелујем на Народну скупштину да помогне, те да се спасава бар оно што се још спасти може.

И док ми овде закидамо у испуњењу најобичнијих потреба државе, крешући поједине позиције често и преко потребне и нужне да би уравнили буџет, натурајући нашим грађанима нове намете, дотле је Министарство саобраћаја закључило поразне уговоре са страним предузећима, који воде ка потпуном исцрпљењу наших пореских обвезника, а да би се задовољили апетити разних светских и наших шпекуланата.

Каквих одредаба у тим уговорима има, најбољи вам је доказ она одредба по којој ми плаћамо предузећима 2, 3 и 7% интеркаларног интереса на суму која нам је обећана да се даде, а није дата. Ови уговори дали су могућност и.п. предузећу „Батињол“ да ради готово са нашим сопственим парама, и да се за то још прескупо наплаћује, док наша предузећа пропадају а радници гладују. Као најбољи доказ да је главни циљ: уношење страног капитала у нашу земљу, — промашен, јесте то, што је предузеће „Батињол“ од 1929 године до данас унело свега 60—70 милиона динара код нас, а колико је извршило послова до данас имаћемо прилике да и то чујемо и сазнамо. Ту рачунам да поред пруга спада и Панчевачки рит, који посао извршује такође предузеће „Батињол“.

Колико ми за то плаћамо најбоље се види по предлогу буџета за идућу годину, по коме само у тој години имамо да платимо готовим новцем грађење железница преко 261 милион динара. Замислите, господо, шта би ми са том сумом могли да урадимо по данашњим ценама са нашом радном снагом и са нашим предузећима.

Ми се овде ваздан бакћемо око Кадифеве афере. Један од посланика изнео је да је ту штета око 20 милиона динара. Каква иронија, та ситна афера према овој крупној ствари са уговорима за грађење железница. Кад би се путем једне стручне комисије и једне објективне анкете тачно срачунало што ја тражим у интерпелацији, и то, пошто би се данас те железнице по данашњим ценама радне снаге и материјала могле изградити, а колико имамо за те пруге да платимо из буџетских средстава и то у готову, онда би ви видели, господо, још нешто страшније, да је афера чувеног Ставинског далеко мања од оваквог нашег грађења железница. И док злоупотребе Ставинског не износе више од 200 милиона франака, дотле штета од ових уговора износи три пута више. А колико смо ми пута сиромашнији од Француске?! Афера Ставинског изазвала је револт целог поштеног француског народа, који је због ње обарао своје владе као крушке, а код нас господин Министар саобраћаја није нашао за потребно, да нас како ваља обавести о суштини закљученог уговора.

Како неке уговорене пруге нису још ни узете у градњу, а како су већ стигле обавезе којима ми

не можемо да одговарамо, то апелујем на вас да ову ствар узмете у своје руке и да спасавате оно што се још може спасити.

Ако то не будете учинили, онда ћете, господо, сносити сву одговорност за ову несрећу, која је снашла наш народ а коју ви вашом одлуком можете отклонити, само ако хоћете.

Ја тражим хитност за ову интерпелацију, јер је она важнија од свију других послова, па чак и од буџета у овом моменту. Јер у стварима, које она хоће да расветли, кулминира корупција, коју треба да сатиремо. Не учинимо ли то, ми нисмо учинили једну од најсветијих својих дужности, за које смо овде и послати од народа, који ће једнога дана за све ово што га сналази потражити рачуна од нас, а не од разних Бојајеа, Дирана, Лозингера и осталих, за које народ не зна ни да постоје, а које ни ми нисмо пронашли нити их овамо довели. Зато ми морамо пречистити рачуне и са њима и са онима који су их нашли и који су им овамо широм отворили државне касе и ставили им на расположење народно благо и народну снагу.

Не треба се, господо, бојати да ће нам племенити, храбри, пријатељски и поштени француски народ замерити, ако се међу онима, који имају намеру да нас формално и очигледно штете, нађе и по неки њихов суграђанин налик на Ставинског. Ми баш, разголићујући ову ствар, хоћемо да покажемо да су ту појединци криви а не народи, на који ћемо начин учинити да и наш народ ову штету не генералише т.ј. да не чини одговорним једну у истини пријатељску и велику нацију, којој цео народ остаје вечито захвалан на свима добрима, које му је до данас учинила.

Разголићујући ову ствар, ми идемо томе да не дозволимо да се помуте не односи него осећања два пријатељска народа. Та чињеница такође оправдава захтев хитности који постављам за своју интерпелацију. Осим тога, код нас је сад на реду и доношења закона против корупције и злоупотреба у службеној дужности, па и то доношење таквог сада врло актуелног закона захтева да се сви корупционашки послови што пре расчисте и претресу. Осим тога ова питања треба расправити пре доношења буџета, јер су сви ови уговори скопчани са огромним издатцима на терет буџета. Па и све то заједно императивно тражи хитну расправу свих ових у интерпелацији истакнутих питања.

Претседник др. Коста Кумануди: Реч има Министар саобраћаја г. Лазар Радивојевић, да се изјасни о траженом првенству.

Министар саобраћаја Лазар Радивојевић: Господо народни посланици, ово је стара тема г. Мисирлића. Са тим питањима ми смо се опширно забавили и дискутовали детаљно и у Финансијском одбору, где сам ја дао пуна обавештења која дугујем и члановима Финансијског одбора и Парламенту и најзад, господо, и јавности. Г. Мисирлић и као инжињер и као стручњак, то он увек подгласи, треба то питање да покрене приликом дискусије о буџету Министарства саобраћаја, било у начелу било у појединостима, и ја ћу му онда и том приликом дати пуна обавештења и пуно светлости о карактеру и природи закључених уговора. Том приликом ја ћу му дати обавештења о томе да ли су ти уговори закључени на један нормалан и законит начин, да ли су они и колико корисни по земљу и да ли су се уопште могли бољи

и повољнији уговори да закључе. Свакако је, господо, лако те уговоре раскинути. Само треба бити свестан последица! А да ли ми имамо гаранцију да ћемо закључити боље уговоре и да ћемо моћи да продужимо потребан континуитет наше грађевинске политике; да ли ћемо имати гаранције да ћемо бити у положају да евентуално запослимо онолике масе наших беспослених радника и да са грађевинским радовима као средством донекле ублаже ове тешке економске прилике у којима се наша земља налази? Према томе, господо, ја не бежим од тога да г. Мисирлићу, Парламенту и јавности дам пуна обавештења о свему томе, само молим да ми се за то да прилика, а Парламенту остављам да оцени да ли треба ова хитност да се акцептира сада или да г. Мисирлић евентуално покрене та питања у буџетској дискусији о Министарству саобраћаја и да му онда дам потребна обавештења о свим тим питањима.

Претседник др. Коста Кумануди: Господин Министар саобраћаја оставио је Скупштини да се она изјасни о траженом првенству за ову интерпелацију. Господо народни посланици, који су против траженог првенства, седеће, а господа која су за првенство устаће. (Већина седи.) Већина седи, према томе је тражено првенство одбијено.

Све саопштене интерпелације упућују се надлежним г.г. Министрима. Изволите чути даље.

Секретар Милан Мравље (саопштава): Решавање по првенству интерпелације народног посланика г. Драгутина Перка на г. Министра саобраћаја о IV Балканској конференцији, одржаној месеца новембра 1933 године у Солуну. Интерпелација отштампана у прилогу 12 редовног састанка.

Претседник др. Коста Кумануди: Реч има г. Перко да образложи тражено првенство.

Драгутин Перко: Господо народни посланици, узрок ради чега сам поднео ову интерпелацију велики је. Ради се о великој важности и хитности, а ова хитност и првенство потребна је из следећих разлога.

Још године 1913 потписана је конвенција између Краљевине Србије и Краљевине Румуније о грађењу дунавског моста код Брзе Паланке. После рата, године 1930, одређени су били румунски и југословенски делегати да сходно овој конвенцији утврде место за мост и изврше све потребне претходне послове да би се ова конвенција већ једанпут остварила. На својим састанцима у Букурешту и у Београду одређени делегати од обеју страна решили су споразумно сва питања и потписали заједнички протокол у месецу августу 1930 године, у којем се утврдило следеће: да се мост изгради на основу конвенције од 1912 године код Брзе Паланке са наше стране и села Циганаша са румунске стране, како би се отворила директна веза железничка између Букурешта и Београда.

Друго, да се уједно изгради веза југословенских и румунских железница израдом нових делова железничких пруга са обе стране моста до везе са постојећим железницама, као и да се постојеће железничке мреже у обема државама допуне и појачају за инострани саобраћај, да би се створила веза између чехословачких и пољских железница са Егејским морем (Солунским заливом) и са Јадранским морем, преко румунских и југословенских железница. Закључке овог заједничког протокола примило је наше Министарство саобраћаја

и предузело је све потребне мере да се исти изврше. Тако је наше Министарство саобраћаја издало под веома тешким условима за државу грађење пруга Пожаревац—Кучево, Куршумлија—Приштина и Приштина—Пећ, страним предузећима за израду. Пруга Пожаревац—Кучево дата је у израду као део пруге „45-тог упоредника“ — Београд—Пожаревац—Кучево—Мост на Дунаву—Крајова—Букурешт, а пруге Куршумлија—Приштина и Приштина—Пећ издате су као делови трансбалканске пруге Дунав—Јадранско море. Исто је тако Министарство саобраћаја трасирало и обележило на терену делове пруге Кучево—Штубик—Мост на Дунаву и Штубик—Неготин као и израдило планове за израду моста на Дунаву. Ове је све радове, како казах, израдило наше Министарство саобраћаја на темељу закључка споменутог заједничког протокола од августа 1930. Господо, слушајте! Румунија није примила закључке својих делегата, наводећи као разлог да још треба студирати питања избора места за мост. У овом стадијуму налазило се је питање о грађењу моста на Дунаву код Брзе Паланке када је отпочела IV Балканска конференција у Солуну почетком месеца новембра 1933. године.

Бугарска, Румунија и Грчка, знајући да ће се на овој конференцији решавати о важним питањима односно железничких веза, одредиле су из своје националне групе као делегате највише државне функционере из Министарства саобраћаја. Наше Министарство саобраћаја, не водећи, изгледа, никаквог рачуна о овој важној конференцији, није одредило ни једнога свога стручњака, који би био упознат са питањем државне железничке мреже и закључком конвенције са Румунијом.

Претседник др. Коста Кумануди: Време је прошло, молим Вас да завршите свој говор.

Драгутин Перко (наставља): Господо, тек сад се успело да се конкретно конферише о тим најкрупнијим саобраћајним питањима целог Балкана, а то је питање железничке пруге „45-тог упоредника“, моста на Дунаву и Јадранске пруге, и од сва та три предлога на Балканској конференцији нисмо добили ништа, дапаче немамо ни нада да ћемо скоро добити директну везу са Румунијом преко обећаног Дунавског моста, чиме је изградња велике трансбалканске пруге Дунав—Адрија као и постигнуће интернационалне везе Београд—Букурешт такође постало беспредметно.

Господо народни посланици, због тога ми немамо изгледа да ће наша држава овај мост, за који већ 20 година постоји конвенција изградити. Господо, ако ми са стране Парламента нећемо у том погледу помоћи и г. Министра саобраћаја, и нашу земљу, ми ћемо овде изгубити једну велику мрежу балканску, која крајње тачке Балкана веже, а ми смо најјача и највећа држава на Балкану и не смемо дозволити да се мимо нас прође. Због тога тражим хитност по овој ствари. (Пљескање на левици).

Претседник др. Коста Кумануди: Има реч г. Министар саобраћаја, да се изјасни о траженом првенству.

Министар саобраћаја Лазар Радивојевић: Господо народни посланици, народни посланик г. Перко меша две ствари: питање изградње моста на Дунаву, везу железничку, директну, између нас и Румуније, и питање резолуција на Балканској

конференцији у Солуну. Пре свега, господо, изградња везе између нас и Румуније почива на извесним позитивним конвенцијама и акордима, које имамо са пријатељском и савезничком Румунијом.

Што се тиче резолуција, које су донесене од стране балканских група у Солуну, те су резолуције потпуно приватног карактера, немају ничег заједничког са администрацијом, нити је ту уопште Министарство саобраћаја ангажовано и делегирано, нити је имало своје претставнике. Као претседник наше групе на Балканској конференцији, био је, господо, бивши Министар саобраћаја г. др. Васа Јовановић, и природно је, да је, као бивши Министар саобраћаја, имао квалификације и давао довољно гаранције, да ће наши интереси бити респектовани и да ће се специјална пажња обратити, баш код питања чисто саобраћајних. (Др. Никола Кешељевић: Он је приватна личност!) Јесте, приватна личност, и та конференција од стране националних група, потпуно је приватног карактера. Оно, што је та конференција решила, то има карактер само жеља, и нема никакве обавезе за нас и за нашу саобраћајну политику.

Према томе, господо, у толико пре, што ту резолуцију наша национална група није акцептирала, него је то резолуција, која је примљена од стране Грка и Бугара, ја сматрам, с обзиром на то да имамо буџет пред собом, да не треба да акцептирам хитност ове интерпелације.

Претседник др. Коста Кумануди: Господин Министар није примио тражено првенство. Господа која су против првенства нека изволе седети, а која су за, нека изволе устати. (Већина седи). Већина седи, првенство није примљено. Изволите чути извештаје г.г. Министара.

Секретар Милан Мравље (саопштава): Г. Министар шума и рудника извештава, да ће на интерпелацију народног посланика г. Милана Метикоша о продаји дрва у Првобанској имовној општини, одговорити кад прикупи потребне податке.

Претседник др. Коста Кумануди: Овај извештај прима се на знање. Изволите чути молбе и жалбе.

Секретар Милан Мравље: саопштава следеће молбе и жалбе, упућене народној скупштини: Божидара М. Ристића, Владимира Пиотровског, Профира Стојановића, Стане Љ. Јовић, Трифуна Благојевића, Властимира Ђ. Павловића, Животе Љ. Вељовића, др. Саве М. Бугарског, Евгеније Лобановски, Буре Радовановића и Томе Колеровића.

Претседник др. Коста Кумануди: Прочитане молбе и жалбе упутиће се Одбору за молбе и жалбе.

Прелазимо на дневни ред. На дневном је реду: Продужење претреса извештаја Имуниетног одбора, о издавању суду народног посланика г. Хусеина Кадрића. Има реч г. Риста Ђокић.

Ристо Ђокић: Господо народни посланици, имао бих прво да нешто зајалим и онда две три замерке да учиним читавој овој дискусији. Прво да зајалим то, да су »и« до сада књиге долазиле, да је и до сада било афера, али да се те афере нису крстиле босанским ни овим или оним, него су оне носиле дела, или име барјактара. То је једно. Изгледа да смо ми и у таквим стварима несрећни. Ми Босанци истом почели да крадемо, истом почели да се учимо томе наопаком послу, кад нас онако одједном уватише за врат као дете у туђем бостану. (Смех.) Друго, господо, имам да замерим

и опозицији, која омогућује г. Хусеину Кадићу да три ноћи проспава код своје куће. Јер, сви народни посланици из Босне приправни су да трчећим ко-раком издаду кривца суду.

Узгред њу и редом проговорити још о неким аферама, које су остале нерасветљене а које су биле на дневном реду. Ми смо афера имали и пре. Једна од првих афера била је афера друштва »Шипад“, у којој је бивши и тадањи министар Ивица Ковачевић продао једно предузеће од 600 км. пруге, 30 и неколико локомотива, 6—700 вагона возног парка и са свом машинеријом др. Кернеру у Бечу за 75,000.000.— динара. Та је афера ликвидирана, јер се дигла кука и мотика и држава није оштећена.

Друга афера од великог замаха у нашој држави после ослобођења била је афера Дирекције плена. Та је афера у своје време названа афером Дирекције плена и за ту аферу одговарао је лично барјактар тога друштва Лазар Марковић. Па ни та афера није названа ни државном ни радикалском афером него по њеном барјактару. Трећа афера била је у овој држави афера са државним имањем. »Беле« па је и та афера добила име по своме барјактару. Четврта афера се десила са набавком војног материјала у коју је био умешан пуковник Васић. Та је афера одмах откривена као што је откривена одмах и ова афера Хусејина Кадића, државне штете није било а пуковник Васић је кажњен. Ова је афера такође добила име по своме барјактару.

Затим смо имали аферу у вези са Дирекцијом ратног плена и са Министарством правде; то је Теокаревића афера и афера др. Лазе Марковића односно набавке машинерија на рачун ратних репарација. И та је афера названа по својим барјактарима. Имали смо једну аферу великог стила, аферу „Турн-Таксис“. И та се афера звала по својим барјактарима Светозару Прибићевићу и пок. Еди Лукинићу.

То су афере великог стила, које су одмах пошле и прошле својим путем под именима својих барјактара, а сем пуковника Васића нико од кривца није осетио никаква казну. Па откак смо ми узели да дајемо савете и прихватили се државне управе у овој земљи, имамо неку аферу житног режима и никада да је покренемо с места, да је рашчепркамо. Што се тиче афере у Скопљу, ми не знамо шта се десило али знамо то да та афера није названа афером Вардараца ни Жике Лазића него опијумском афером. Па имали смо, господо, и аферу Прве хрватске штедионице у Загребу. Ја мислим да је и то афера великог стила, јер се држава ангажовала са стотинама милиона динара да спасава једно предузеће, које се у најмању руку огрешило о пристојност према овој држави, када је финансирао и помагало све екстремне елементе у овој земљи у току 10 година. Ми смо имали и једну малу аферу неког младог друштва, једног малог удружења наше браће Словенаца, која су основала неко друштво у Марибору под именом „Единост“. Они су чак дошли до Битоља и тамо варали свет обећавајући за 10.000 динара уписаних 100.000 динара кредита. Тако су оштетили наше држављане за неких 100 милиона динара. Па смо имали моралну и друштвену аферу г. Драгише Матејића, који се до јуче кретао у најбољим круговима, а који је дотерао до тога да превари не само повериоце великог стила као што

је н.пр. Народна банка, него је шта више успео да упропасти и фонд Дечијег дома у Београду, уштеђевину поштених и честитих људи, која је била намењена хуманим циљевима. Па имали смо, господо, још једну сарајевску аферу, о којој нико ништа није овде проговорио, у коју су умешани први чланови сарајевског друштва, који су упропастили паре и имање поштених и сиротих штедиша, то је афера Хрватске трговачке и обртничке банке, па и ти њени чланови управе још нису дошли на суд. Па имали смо и једну другу аферу, која подлежи под ресор Министарства шума и рудника, а то је афера Братимске благајне за осигурање рудара. У тој Братимској благајни учињено је то, да је њен претседник, који је и сада по милости бившег Министра шума г. Матице њен претседник, уложио преко 2 милиона динара новца те благајне у једну пропалу банку од које још ни динара није наплаћено. И благословом бившег министра г. Матице тај господин је, као што рекох, и сада претседник тога друштва! Па имали смо, господо, аферу Гринвалда у Загребу... (Чује се: Заплењено му је имање!) Јесте, заплењене су му једне чакшире за штету од неколико милиона динара! И тај је питомац г. Матице па да је бар Србин, Хрват, Словенац или бар Херцеговац. То вам је Карло Тиболт, мајка му је Швабица а отац Мађар! Имали смо, као што рекох, аферу Гринвалда у Загребу, који је у лиферацији угља за Министарство саобраћаја успео да опљачка државу, по констатацији Главне контроле и Државног савета, са преко 20 милиона динара. И скоро смо читали у новинама жалостан случај по наше правосуђе, да је загребачки суд осудио једног јавног радника и виђеног члана нашег друштва, новинара Малинара на два месеца затвора што је тобож увредио тога Гринвалда! А те људе, господо, до после рата, што рекли Србијанци, није имало ни псето за шта да их уједе, а они су први почели рушити нашу Прву хрватску штедионицу, завели трговину са уложним књижицама и узрок су бар за пола зла ове корупције у Загребу! Али тај је господин лични пријатељ са вишим чиновницима Министарства шума и одатле му се помаже да врши ове наопаке послове. Па смо имали једну аферу, опет са угљем, трговца Кауфмана, опет један чистокрвни Југословен, где је заплењена туђа имовина тобож за покриће штете држави нанете од његове стране за 18 милиона динара! А то исто Министарство шума, које то трпи, не плаћа и експлоатише своје раднике, остаје им дужно по 90 надница, тако да је уопште створен један прави хаос у свим тим нашим предузећима Министарства шума.

Па имали смо афера које су вечите у предузећима у којима и држава суделује, а то су разни картели и силне тантијеме које се дају из државног и народног новца.

Па имамо вечиту аферу управних одбора у државним предузећима која се воде на комерцијалној бази, а у којима за чланове управе долазе лични пријатељи госпде министара, који чак нису ни чланови партије која данас влада. Такав вам је на пример мостарски арнаутин Мерцо, који је у управу државног предузећа само зато што је ујак бившег министра Николе Преке.

Па имамо једнога министра који је свог рођеног брата апотекара поставио за члана управе једног државног предузећа, а то је г. Павле Матица.

Да не ређам даље, ја мислим да је све то очигледна корупција. Па имали смо даље вечиту аферу Призада, које је привилеговано извозно друштво за извоз жита, на које кука наш народ, па треба завршити шта се тамо ради, да ли је све истина што се говори. Исто тако имали смо тако звану бензинску аферу, где се непрестано фаворизирају три компаније бензинске, Шел, Астра и Стандард компани, које продају по двострукој цени оно што продају држави, па би и ту требало се упустити и извидети шта ту има у ствари а шта нема.

И онда, господо, вечита афера са пензијама. У Финансијском одбору и на овоме скупу први је почео наш друг г. Селић да говори о томе како се у Београду израђују пензије. Ја имам два случаја, овде бораве, нису службени него дрвени адвокати, и то Драги Томић, Краља Милана ул. бр. 8 и Миладин Степановић, прави адвокат. Они се погађају тако да кад сврше са уверењима и документима потребним за регулисање пензије, и кад дође налог на Поштанску штедионицу да се пензија исплати, да они онда то приме као своју зараду. Тако су Катарини Фолвартер из Старог Врбаса израдили пензију, иако никад није била у државној служби, али су за то примили 87.000 динара. Другој жени Тот Патот Евалини такође су израдили пензију, али су 46.000 динара узели. И пазите, господо, таквих случајева има на стотине и то је афера која је вечита и која мора да се запречи.

Па зар није заштитна царина за текстилну индустрију и емалирано посуђе, што у овој последњој ствари форсира др. Крамер, такође једна афера. Пошто је др. Крамер активни министар ове владе то под његовим протекторатом ова фабрика ужива све те повластице, а њен је газда неки Вестен, вођа хитлероваца у нашој држави. Па, господо, зар није афера кад у држави имамо државних рудника да подмире потребу у угљену свих државних надлештава по најјефтинијој цени, а г. Крамер у име друштва Винер-ферајн, друштва трбовљанских рудника, са Министарством шума и рудника узима више од 700 вагона месечно на рачун државних рударских предузећа.

А да не говорим о шумама и рудницима. Кад погледате у Босни то гробље од шума како се са њиме поступа онда би човек само могао да седи и плаче. И кад је активни министар г. Матица био у Брзи и кад су га раднички повереници питали: Господине Министре, кад ће се регулисати питање наших надница и плата? — он је одговорио: »То се вас не тиче, ми ћемо да радимо како ми знамо.« (Павао Матица: То није истина!) Ја имам писмено, ја ћу донети то писмо. (Павао Матица: То можете донети, али то је лаж!) Ви сте казали: шта се то вас тиче! (Павао Матица: Није истина!). А је ли истина за аутомобил, је ли истина да сте купили поред државног аутомобила још један аутомобил на рачун Шипада? (Павао Матица: Није!)

Потпретседник др. Коста Поповић: Господине посланиче, говорите о предмету а не постављајте питања.

Риста Боквић (наставља): И онда је ли истина ово, да у својству Министра шума и рудника нисте хтели да потпишете раскид уговора са Кривајом, што државу кошта 300 милиона динара? (Павао Матица протестује.) Уосталом о тим стварима расправљаћемо приликом буџетске дебате, и ми коња за трку имамо.

Господо, имаде још много ствари што се тиче шума и руда, о којима ћемо да говоримо кад буде дошла на ред буџетска дебата, па да их све лепо претресемо, а сада ми дозволите да проговорим нешто о самим овим аграрним обвезницама. Несрећан је случај, а та несрећа може сваког трефити, са Хусејином Кадићем, који није из наше куће па да га жалимо, али нама Босанцима није драго чути да се о тој ствари овако говори. Нико од нас није мрдуо, да прљав образ Хусејина Кадића брани, али ипак имаде неких стварчица о којима морам говорити, а за то ми је дао повода г. Салих Баљић, и ја хоћу с њиме те неке стварчице да расправим. Ми посланици из Босне углавном смо увек радили договорно и сваку своју работу један другоме причали и допричавали. Мало је ко од нас био јандал од сватова, једино је то био г. Баљић, Ми нисмо тражили његову сарадњу, јер није било за то потребе, а како је дошло до тога да он прича о ономе писму, ја не знам. (Др. Милан Метикош: Је ли било писмо?) Ја мислим да није. Ја сам потписао и предлог законски и све остало, ја сам потписао предлог и г. Хусејина Кадића и предлог г. Петковића. Ми смо тада имали ову намеру. Дошао је на дневни ред јужни и северни аграр. Аграрно се питање појавило и у Босни. Иако се прича за то питање, да је оно било нож под грло, онда је тај нож припадао само друштву коме је припадао г. Баљић. Јер, Дра. Спахо и његови другови ставили су ултиматум, да им се плати 255 милиона динара за кметовска селишта. (Салих Баљић: То није тачно и нечасно је кад тако говорите!) А афера Кадића? (Салих Баљић: Ја кажем да је то нечасно, јер ми никад нисмо стављали нож под грло својој влади у којој смо седели). Ја, господо, хоћу и желим још да подвучем једну другу ствар, која се тиче овог ултимативног писма, које нисам потписао, а не знам ни да је постојало. Али, хвала Богу, постоји архива претседничка и Министарског савета, а г. Милан Сршкић је жив па се може дознати шта је у ствари.

Ја држим да сам у најмању руку обманут од г. Баљића и према томе закључујем да ни ово писмо није постојало. Кад смо ми лањске године, нас стотину и неколико, потписали интерпелацију због г. Бјеланчића и његовог рада и тражили ултиматум, да се једанпут и то питање разгледа и пречисти, онда су г. Никола Прека и још неколико његових другова из његовог круга потписали једно писмо Претседнику владе, писмо ултимативног карактера, којим су тражили да се, ако г. Бјеланчић не остане на своме положају, они повлаче из свакога сарадництва. Неоспорно је да нико није у стању да забрани г. Баљићу, да потпише такав акт, али постоји нешто друго што долази после тога, а даје рђаву слику. Ја сам питао г. Баљића пред Миланом Божићем, је ли истина да је он потписао то писмо. Он ми је тада рекао: нисам. Онда сам ја питао г. др. Милана Сршкића, који је био у друштву г. Милана Божића, да ли је он г. Баљић, писмо потписао и г. Сршкић је рекао да је потписао. (Жагор). Он је, господо, мени казао да није потписао, а после је г. Сршкић казао да јесте.

А по други пут кад сам га питао пред г. Нинковићем Трипком да ли је потписао, казао ми је: па да и јесам шта то смета. Па што, г. Баљићу нисте одмах казали да јесте.

Даље, господо, овде је уведено у дискусију и

друштво »Гајрет«. Друштво »Гајрет« ужива углед једног културног и лепог друштва. Рад његов не може нико критиковати, а да оно просјачи и да тражи свуда за себе све што може наћи, то се зна, на пример половина наших муслимана дају као прилог »Гајрету« бајрамске кошице и то је уведено као обичај. Сви се муслимани највише интересују аграрном општетом, па ако је друштво »Гајрет« овде заузело једно несправно гледиште, то би се могло приписати само њима који га воде. Према томе никаква грешка друштву »Гајрет« не може се приписати.

Унапред сам казао да ми посланици из Босне и Херцеговине никада нисмо имали намеру да бранимо Хусејина Кадића, он је за нас престао бити друг и то је речено и када је поднесена интерпелација, али ни овим се неће постићи оно што се мисли, јер данашњи наш захтев о сузбијању корупције тако је бедан, да ми не верујемо да ће он бити кажњен, ако се не донесе нов закон са повратном снагом, па после да се о томе претреса. Дакле ми се морамо заузети не само да се Хусејин Кадић изда суду него да се што пре донесе закон о корупцији са строгим одредбама и повратном снагом бар за десет година унатраг.

Ја сам, господе, приметио и видео у разговору са посланицима и из опозиције и из владине већине, да је велика већина народних посланика расположена да раде свим силама на сузбијању корупције. Ми би требало без обзира на клубове и партијска мишљења да оснујемо удружења и клубове за сузбијање корупције и то без обзира на партијску боју, да се ми чистимо међу собом, па ако је потребно и у Краљевској влади да чистимо. А ако тим путем не пођемо, ми ћемо имати прилике да видимо неке нове Хусејине Кадиће, који ће такође завирити у хапс због нових афера. Ако хоћемо да пођемо тим путем ми морамо имати за пример и Француску. Ми смо на положају Министарства шума и руда трпели пуних 10 година Стависке, а нико не би суђен и осуђен, и зато вас молим да Хусејина Кадића издамо суду, али ја понављам да никако не треба њему судити по овим благим параграфима који сада важе него по новоме закону који би се имао тек да донесе, са повратном снагом, за бар десет година унатраг.

Потпредседник др. Коста Поповић: Има реч г. Салих Баљић.

Салих Баљић: Ја сам се надао да ће се г. Риста Ђокић, стари наш муслимански пријатељ, данас да очеше о мене и зато сам одмах упао и протествовао на оне речи које је упутио на адресу бивше Југословенске муслиманске организације, којој сам ја био члан и претставник: да смо ми тада подметали нож под грло кад се гласало за Видовдански устав. А то није истина, јер што се тиче аграрнога питања ми смо у споразуму са Краљевском владом и тадашњим Министром за аграрну реформу, данашњим Претседником владе г. Узуновићем, на један лојалан, братски, југословенски и витешки а не само политички начин, решили ово питање. И тада је данашњи Претседник владе казао, кад су неки из опозиције, којима је припадао и г. Ђокић, пребацивали како су Турци дигли паре и како су плаћени, изјавио да нити једногодишњи хак не претставља своту за коју је ликвидирано питање кметских селишта у Босни и Херцеговини.

Зато, господе, ја то одбијам јер је било доста

трзавица, било је доста тешких трзавица и верских и племенских, а ви знате да смо ми увек високо држали барјак у интересу јединства и у интересу целине ове државе. Г. Ђокић не чини услугу нашој ствари а најмање нашем другу г. Хасанбеговићу кад поново потеже оно писмо које су неки наши другови потписали запретивши у њему изласком из клуба. Јер, и сам г. Хасанбеговић је признао да је ово писмо постојало и да му је дато било овлашћење да се њиме послужи, и ако он од тога овлашћења — каже — није учинио употребу. Господе народни посланици, ја опет понављам да ни најмање нисам имао намеру, да ову ствар износим, јер сам ја човек који зна да држи своју реч и да не чини употребу од докумената који би могли да баце ружну светлост на некога, у овом случају на г. Хасанбеговића и на друштво »Гајрет«, које смо ми овде тако часно бранили; нападајући само Хусејина Кадића, који је својим злочиначким поступком могао и ово друштво и своје другове да оцрни, и који је тиме дао повода да се овде о њима у Народној скупштини расправља. Ја сам тада дао реч г. др. Хасанбеговићу да нећу учинити употребу од овога па је нисам ни чинио. Питам те Авдо, је ли тако? (Г. др. А. Хасанбеговић: Јесте!) И ја сам своју реч одржао.

Што се тиче овога писма које је упућено Претседнику владе г. др. Српкићу у погледу Беланчића, ствар стоји овако: нас неколико другова из владине већине и опозиције упутили смо писмо Претседнику владе и затражили да се интерпелација о Беланчићу једанпут расправи, јер се на ову ствар већ почело да гледа племенским очима и да добија племенски карактер, изјављујући да не можемо допустити да се она и даље на тој основи развија. Ја се, драги Ристо, овога не стидим, јер су ту интерпелацију потписали и народни посланици који се јављају суду кад их је Беланчић тужио, док ти нећеш да се јавиш, него се кријеш за посланички имунитет, као што је то учинио наш уважени друг г. Милан Ђокић. Према томе немаш права да покушаваш тим писмом бацити на мене неку љагу кад ме питаш јесам ли и ја узео у одбрану г. Беланчића. Јер, ја сам и ланске године овде приликом претреса буџета Министарства шума и рудника изјавио, да влада треба да поштује права народног посланика и да се ова интерпелација једанпут расправи. Кад је мени г. Ђокић рекао: »Па ти си потписао једно писмо у одбрану Беланчића«, ја сам одговорио: »Јесам, Ристо, али онако, како сам већ горе рекао«, и мислим да је то доста, јер ја нисам дволичан човек да на једном месту развијам зелени барјак а да се на другој страни грувам у национална прса и да прикривам извесне ствари. (Одобрвање).

Потпредседник др. Авдо Хасанбеговић: Има реч г. Павао Матица.

Павао Матица: Господе, г. Риста Ђокић изазива и мене и све Хрвате чиновнике. (Жагор на левници). Он те чиновнике непрестано апострофира. Ради тога кажимо отворено и искрено да он нас све скупа изазива. (Жагор и протести). Е, господе, то је срамота да се у нашем, југословенском Парламенту, можемо овако изазивати. (Протести).

А ја ћу овде, господе, да констатујем следеће: Осуђивање од стране Братинске благајне, које је г. Ђокић овде споменуо, није било за време мога министровања, нити је за време мога министровања

та свота спала, јер је та банка пропала пре него што сам ја био министар. Међутим, г. Риста Ђокић апострофира мене као кривца тога. Шта то значи?

Друго, овде је он говорио и о исплати радника. Ја сам прошао три рудника, и свуда сам слушао радничке захтеве, свуда сам говорио најпријатније, тако, да су они могли да мени изнесу све своје тешкоће. Мени су се радници потужили што се тиче исплата њихових плата. Ја могу рећи, када сам постао министар, да је онда исплата радника била у заостатку за пуна три месеца. Ја сам се кроз целу 1933 г. трудио да доведем те ствари у ред и склад. Ја вам могу рећи, да су по Божићу 1933 год. за католички Божић били исплаћени сви католички радници, а за православни Божић били су исплаћени сви православни радници. Онда су дошли на ред радници муслимани, па су и они били исплаћени, тако да су били сви радници исплаћени. Тако сам ја радио у Министарству шума и рудника. Шта треба да значи овако криво говорeње, и овако провоцирање?

Што се тиче аутомобила ја ћу вам рећи само ово. Министар шума и рудника ужива аутомобил од »Шипада« још од 1925 год. (Гласови на левици: Зашто?) Ја то не знам. Ја сам затекао такву ситуацију. (Жагор.) Ја сам нашао ту ситуацију. Овај ауто, којим су се министри шума и руда још пре мене возили, дат 1925. министру шума и рудника. (Риста Ђокић: А шта ће радио на аутомобилу? — Светислав Хоћера: Да чује тебе кад говориш. — Смех.) Тај ауто је набављен 1925 год. Ја и не знам ко је онда био министар шума и рудника, и тај ауто, до 1933 год., након 8 година, израбио се потпуно и постајала је потреба за поправку, за генералну репаратуру. Генералну репаратуру ја сам од »Шипада« тражио, будући да сам се морао у посужењом ауто возити. Ја сам се као министар 2. и по месеца служимо посуђеним аутомобилом, а тражио сам да тај ауто, који је »Шипадово« власништво, даду поправити. Колико сам ја чуо, »Шипад« је добио понуду према којој би га генерална репаратура стајала око 90.000.— до 100.000.— динара. (Жагор на левици). Тако сам ја чуо! Изволите примити на знање, да ја целу ствар нисам водио. (Риста Ђокић: Наредио си ти то! — Жагор.) То је аутономно друштво. И то је опег подвала од г. Ристе Ђокића. Пошто је Управни одбор »Шипада« видео да ће та репаратура толико стајати, будући да се ауто толико истрошио, одлучио је да набави нов ауто. Где су тај ауто набавили, од које фирме, могу вам рећи да ја то не знам. Г. Ђокић могуће зна, а ја стварно не знам. Ја сам добио након што сам се возио у посуђеном аутомобилу у месецу новембру ауто, али не ја, него стварно Министарство. Тај ауто остао је у Министарству шума и рудника и даље следећем министру на расположењу. Такву сам праксу ја затекао. (др. Кешељевић: Какаву праксу?) Господине Кешељевићу, ако ви хоћете о том питању да говоримо, онда немојте интерпелити само Матицу него све министре који су од 1925 године били на томе месту.

Господо, видите, ја говорим о овим стварима, а г. Ђокић је говорио о корупцији. Ако би се она акта из којих се види да је он хтео да врши свакојаке послове на рудницима извадила сва на сунце, онда би смо видели кога ће тај закон о коруп-

цији погодити. (Риста Ђокић: Покажите их!)

Потпретседник др. Коста Поповић: Има реч г. Риста Ђокић ради личног објашњења.

Риста Ђокић: Господо, ја видим по самој љутњи г. бившег Министра Матице да сам га у праву жицу погодио. Узмимо сва његова оправдања на страну, али шта ће му два аутомобила? Он има један редован аутомобил од Министарства шума и рудника, а коме ће онај други од »Шипада«? Неће ваљда читаве комора за вама ићи! Које је требао радио у аутомобилу, који још нико није увео? Па остало његово понашање и радови! Нека он мени прети, али нека одмах и донесе те књиге староставне. Само знамо да је он био одметник и у својој Влади, да је за Босну лиферовао своје кумове и неписмене људе за шумаре, а то би доказала и моја интерпелација.

Г. Матица остаје дужан одговора за постављање његовог брата за члана Управног одбора Жељезаре у Зеници.

Ја тврдим опет да је Салих Баљић мени први пут казао да није потписао оно писмо, а други пут пред Нинковићем Трипком, казао је: па да и јесам, шта то смета.

Потпретседник др. Коста Поповић: Има реч г. Милан Петковић.

Милан Петковић: Господо народни посланици, једно скромно, али врло важно привредно и социјално питање у току свога решавања, почело је узимати такав обрт, да постане крупно политичко и парламентарно питање са симптомима корупције и криминалитета: Ја ово питање, господо, назвах скромним, јер под овим питањем у овом случају подразумевам само завршни део аграрне реформе у бившој Босни и Херцеговини уколико се ова аграрна реформа односи на ликвидацију феудалних аграрних односа.

Господо народни посланици, скандалозан догађај, назван сарајевском афером са белучким обвезницама, толико је тежак, толико је ружан и толико је деликатан да му не треба, господо народни посланици, ништа додавати и ништа одузимати. Посматран овај ружан и сраман догађај, господо, сам по себи, онакав какав је у суштини и истини, овај скандалозни догађај толико је тежак да наш национални понос и наш национални морал једва издржавају притисак овога терета. Исто тако, господо народни посланици, не треба ништа ни одузимати од овога срамног догађаја, јер он по својој деликатности вапије и тражи законску санкцију за све оне који су били учесници и саучесници у овој срамној, прљавој и корупционашкој криминалној работи.

Господо народни посланици, по стицају самих прилика и по фактичном стању ствари моје је име неколико пута спомињано у овој дискусији у овоме Дому, а и сам господин Претседник Народне скупштине, дајући објашњење и обавештење на говоре појединих г.г. народних посланика, на скупштинској седници од четвртка, рекао је у том свом обавештењу и објашњењу између осталог и ово: „У моменту кад је отпочела дискусија, дневни ред је исправљен утолико, што овај законски предлог није само предлог г. Хусеина Кадића, него је спојен заједно са предлогом г. Милана Петковића.“

И овом констатацијом ја сам задужен да дам реч по овом питању, а осим тога задужен сам и

као народни посланик уопште, а специјално као народни посланик Среза власеничког, на чијој се триторији један део ове срамне афере одиграо и започео. Господо народни посланици, ја имам не само пуно право него и пуно дужност, да као један од иницијатора овог законског предлога, да-днем своју реч овде у Народној скупштини, у име своје и, у име увређене и повређене правде и морала целокупног нашег народа. Зато ја молим госпoду народне посланике, и ако се већ осећа извeстан замор после четвородневне дискусије по овоме предмету, ја молим госпoду народне посланике да имају стрпљења и да се сагласе с тим, да ја даднем мало опширније обавештење и објашњење о моме законском предлогу, који се спомиње у овом питању, онако како сам га ја поднео и шта сам ја мислио да се постигне и учини са мојим законским предлогом.

Овде су госпoда народни посланици, неки предговорници утврдили да је г. Хусеин Кадић десетог јуна поднео Скупштини свој законски предлог о изменама и допунама Закона о аграрној реформи у бившој Босни и Херцеговини, а да сам ја, као што је тачно, поднео свој законски предлог 13 јуна. 10 јуна саопштен је Народној скупштини предлог г. Хусеина Кадића, а мој је поднет Скупштини 13 јуна и 14 о њему је донесено решење, примљена хитност и упућен одбору на рад. Потребно је зато да ми омогућите и дозволите, да ја овде прочитам првобитни мој законски предлог. Ово је потребно, госпoдо, и зато, јер су многи наши другови потписали и мој законски предлог, ослањајући се потпуно на мој образ лично и на тај начин мене задужили да ја овде јавно у Народној скупштини кажем, да ако има икакве кривице поводом подношења мога законског предлога, ту кривицу ја примам потпуно на себе, а госпoди потписницима благодарим, што су имали толико поверења и потписали тај законски предлог. Зато, госпoдо, потребно је, право је и има места да ми се дозволи да ја прочитам тај мој првобитни законски предлог. Госпoдо, мој првобитни законски предлог поднесен је самостално Народној скупштини, а не заједнички са предлогом г. Хусејина Кадића. Овај законски мој предлог гласи овако:

ЗАКОН о

Изменама и допунама Закона о беглучким земљама у Босни и Херцеговини од 3-ХИИ-1928 године
Бр. 38700 са изменама и допунама

§ 1:

У року од једне године дана, предвиђен у члану 11 Закона о беглучким земљама у Босни и Херцеговини 3. ХП. 1928 године бр. 38700 за подношење споразумних пријава продужује се још за једну годину дана рачунајући од дана ступања на снагу овога закона.

Ово продужење важи и за све оне споразумне пријаве које су биле одбијене ради тога што нису биле поднесене благовремено.

§ 2

Члан 23 Закона о беглучким земљама у Босни и Херцеговини од 3. ХП. 1928 године бр. 38700 мења се и гласи:

Сви недокончани спорови, о којима говори чл. 23 Закона о беглучким земљама од 3-ХИИ-1928 Бр. 38700, приметити по беглучкој уредби од 12-V-1921 године, имају се расправити и довршити у складу са одредбама Закона о беглучким земљама у Босни и Херцеговини од 3-ХИИ-1928 године Бр. 38700 уколико су захтеви стављени до 1 јануара 1928 године.

Исто тако имају се расправити и довршити по одредбама поменутог Закона од 3-ХИИ-1928 године и они спорови који су приметити по одредбама беглучке уредбе од 12-V-1921 године, али су одбијени а лимине или с мотивацијом да потраживач није успео доказати да рок за стављање захтева није пропустио својом кривицом.

Расправљање по споровима предвиђеним у трећој алинеји овога параграфа има се провести и у случајевима, где је односна спорна земља прешла у друге руке до ступања на снагу овога закона.

§ 3

За сва она земљишта, која (су саставни део) претстављају саставни део извесног бившег кметског селишта, а нису као таква била унесена у земљишним књигама, и на које није био поднесен захтев по беглучкој уредби од 12-V-1921 године због тога, што су та земљишта сматрана кметским, може се у року од једне године дана рачунајући од дана ступања на снагу овога закона, ставити захтев и тај се има расправљати и решити по чл. 7 беглучке уредбе од 12-V-1921 године, односно Закона о беглучким земљама од 3-ХИИ-1928 године бр. 38700.

§ 4

Овај закон ступа на снагу са даном његовог обнародовања у „Службеним новинама“.

9 јуна 1933 године
Београд.

Милан Петковић, с. р.
народни посланик

Ово је, госпoдо, дослован текст и редакција првобитног законског предлога. Ако сте пажљиво пратили, могли сте уочити да се у овоме моме законском предлогу ни о чему другом не ради, него о поновном оснажавању извесних законских одредаба оног беглучког Закона од 3-ХИИ-1928 године, тако да у овом мом законском предлогу нема ничега новог, сем једино у § 3 где се говори, да се сада по овом закону могу поново ставити захтеви на она земљишта која претстављају саставни део извесног бившег кметског селишта и која су као таква сматрана, али која као таква нису била унесена у грунтовне књиге. Зато што је земљорадник та земљишта сматрао као своја, није благовремено поднео захтев, то му се по овоме моме законском предлогу даје могућност да то сада учини.

Ја вас молим да ми дозволите, кад смо већ при завршетку расправе о овом важном и крупном питању, да и образложим, шта је мене руководило да овај законски предлог поднесем.

Госпoдо народни посланици, доба после великог Светског рата истакло је неодољиву потребу

и наметнуло дужност свима државама и народима да се регулишу питања великог броја оних који живе од земљорадње. Решавање тих питања тражили су разлози социјалне правичности и нужде, разлози људског поноса, а често пута опортунитет и девиза једнакост, братство и слобода. Због ових разлога није се и код нас ни мислило а ни хтело остати без осећања и разумевања за ову народну потребу, па је великим гестом нашег узвишеног Краља Александра после ослобођења и уједињења учињено у овоме погледу то, да су биле донете претходне одредбе за припрему аграрне реформе од 25-II-1919 год. Ове претходне одредбе и мале су за циљ да регулишу и реше аграрне односе у нашој отаџбини по девизи: земља ономе који је обрађује. На овим основним темељима аграрног закона базирају сви аграрни закони на територији бивше Босне и Херцеговине који су касније донесени у циљу решавања овога питања.

Ма колико да је било добре воље да ови закони буду савршени у сваком погледу, ипак су остале празнине и недостатци који су запажени током провађања тога Закона. Овај мој законски предлог и није имао никакве друге тенденције, осим те да те празнине и недостатке и неправду за многе земљораднике и многе земљовласнике на интересованој територији уклони, да би се што потпуније и у истини провео принцип: земља ономе ко је обрађује. Јер често пута у решавању овога питања играле су пресудну улогу формалности, на које наш неук и неписмени сељак није ни могао мислити, да ће он због тих формалности једнога дана постати пролетер, без земље, а то је, поред других формалности, био нарочито рок за подношење захтева по беглучкој уредби који је био врло кратак.

Господо народни посланици, често пута и у много случајева она позната душевност нашег народа није дозвољавала најбољим и највиђавнијим земљорадницима и земљовласницима да поступи по одредбама и прописима закона, јер су сматрали тужбе и парничења недостојним, а нарочито парничење са оним људима са којим су дуго јели со и хлеб и били везани међусобним интересима. Често пута ти душевни и неук земљини аграрно-реформни интересенти нису ни знали ни могли знати шта треба да раде или да не раде, па да се питање њихове егзистенције реши праведно и човечно. Ето, господо, те и такве недоумице и неукости у многим случајевима биле су разлог да донесени аграрно-реформни закони нису дошли увек и у сваком случају до пуног изражаја и примене на територији бив. Босне и Херцеговине онако, како је њихов законодавац имао намеру и жељу. (Др. Никола Кешељевић: У Војводини још и горе!) Због тога је сасвим умесно, оправдано и мудро било, што је у Закону о беглучким земљама од 3 децембра 1928 године донесена одредба у његовом 11 чл. по којој одредби држава превзима у корист односних земљорадника или земљорадничких породица, оне беглучке земље за које то затраже, заједно или споразумно заинтересовани земљорадник и земљовласник, па макар да на те земље није био стављен захтев по беглучкој уредби од 21 маја 1921 године или ако је био стављен захтев па је земљорадник одбијен од захтева. Овом одредбом 11 чл. поправљено је у многоме оно

што је било пропуштено према ранијој беглучкој уредби од 12-V-1921 године. Па и поред ове врло оправдане и умесне одредбе 11 члана, остало је нерешено још доста случајева из области беглучке аграрне реформе на територији бив. Босне и Херцеговине, јер је и ова одредба чл. 11 важила само једну годину дана од дана ступања на снагу Закона од 3 децембра 1928 године па су многи законски да се користе овом законском благодати. Због истих ових мотива и истог циља било је потребно још најмање за једну годину дана продужити важност овог 11 чл. поменутог Закона о беглучким земљама у Босни и Херцеговини, па се је то овим мојим законским предлогом хтело и желело постићи.

Како сам напред рекао сви наши аграрни закони па и они закони на територији бивше Босне и Херцеговине узимају за своју основу оно основно начело: Земља ономе ко је обрађује, а то начело оснива се на правичности, самосталности и слободи.

Разлози социјалне правде диктовали су, да се земљораднику не само даде земља, него да му се обезбеди и минимум егзистенције, а разлози опортунитета и националног морала диктовали су, да се даде и оштета земљовласницима за земљу која се предаје у пуно власништво земљорадницима. Разлози националне економије диктовали су самосталност и пуно својину малим земљопоседницима. Такође разлози националне и државне политике за одбрану отаџбине диктовали су пуну самосталност и својину малим земљопоседницима, везујући их тако преко земље за отаџбину. Овим разлозима, ја сам се, господо, руководио кад сам поднео Народној скупштини мој законски предлог у намери да се поправи оно што се још може поправити. Јер, познати су, господо, и случајеви, који су настали у Босни и Херцеговини, приликом примене важећих аграрно-реформних закона, а то је, да је био већи број сељачких породица у Босни, које би остале без земље и крова над главом, да се није корекцијама и допунама овоме закону притекло у помоћ овим невољницима. А има, господо, и таквих случајева, где би мањи земљовласници, које је захватила аграрна реформа, остали без оштете, ако се исправкама и допунама закону, не би и њима притекло у помоћ. Познато је и то, да је била на територији бивше Босне и Херцеговине проливена крв и с једне и с друге стране, због недовољне јасности и празнина у закону, и због, често пута, крутог примењивања закона, као и кршења закона са стране његових извршилаца.

Да ову тврдњу докажем, нека ми је дозвољено да констатујем следеће. Уредба о поступању са беглучким земљама у Босни и Херцеговини, од 12-V-1921 године и наредба о провађању ове уредбе, имале су пуну законску снагу, до њихове замене Законом о беглучким земљама од 1928 год. У тој наредби од 10 јуна 1921 године о провађању беглучке уредбе у трећој алинеји дозвољавају се и накнадне пријаве захтева на беглучке земље под два услова, и то: Прво, ако потраживач докаже да је без своје кривице пропустио први рок за подношење захтева, и друго, ако односно спорно земљиште, није већ додељено другом земљораднику по беглучкој уредби. Дакле, за одбијање или примање овог накнадног захтева претпоставља се и

граже се извесне изследне радње и доказни поступак, којим се утврђују извесне чињенице, по којима се може утврдити, је ли накнадни потраживач пропустио први рок без своје кривице за подношење захтева и је ли спорно земљиште додељено другом земљораднику, по уредби од 1921 године. Међутим, господо, противно јасној одредби ове наредбе, која је имала снагу закона, бивша Аграрна дирекција за Босну и Херцеговину у Сарајеву, издала је поверљив распис 7 јуна 1927 године под бр. 99, и у том поверљивом распису рекла је од речи до речи ово:

„Накнадне пријаве предате после 18-X-1921 године, аграрни делегати имају алимине забацити, без права на жалбу, и о томе обавестити пријатеље.”

Тада је, господо, на челу Аграрне дирекције био човек, који се сада, овога часа, и већ од пре неколико дана налази под притвором окружног суда у Сарајеву. Ова поверљива наредба последица је ондашњих политичких прилика и партиско политичких комбинација. Ми смо сви свесни тога, али, господо, овом поверљивом наредбом, овим поверљивим расписом, опозван, повучен и погажен је један позитиван закон, а то се расписом није могло ни смело учинити. (Др. Никола Кешељевић: Али тако се стално ради!) Овим расписом, господо, грубо је погажен, како рекох, позитиван закон, јер је њиме наређено забацивање накнадних пријава на беглучке земље, а лимине, и без права на жалбу, и ако је био прописан за сваки случај доказни поступак и утврђивање извесних чињеница.

На основу оваквих противзаконитих расписа Аграрне дирекције издавали су аграрни делегати одлуке по накнадним захтевима и одбијали све такве земљораднике а лимине или са мотивацијом, да нису доказали да су без своје кривице пропустили први рок за подношење захтева.

Потпредседник др. Коста Поповић: Господине посланиче, молим Вас да скратите свој говор, пошто имате право да говорите свега пола сата.

Милан Петковић (наставља): Извините господине Претседниче, ја сам овде заинтересован, а с обзиром да сам последњи говорник по овој ствари, молим Вас да ми дозволите да кажем све што имам да кажем.

Ја мислим, господо, да је од велике важности да ја дам Народној скупштини бар сада накнадно, када нисам имао могућности да то учиним пре, пуна објашњења и обавештења о томе, зашто сам поднео онак законски предлог.

Оваквим самовољним и самовласним укидањем једне јасне законске одредбе од стране бивше Аграрне дирекције за Босну и Херцеговину у Сарајеву, не само да је погажен закон него је чак и неправедно нанесена штета и угрожена егзистенција многих несрећних земљорадничких породица у бившој Босни и Херцеговини, па је многим пре-тила опасност да се потпуно пролетеризирају, изгубивши и кров над главом. Зато је било неопходно потребно овим законом исправити ову грубу грешку и последице стварања ван снаге позитивних законских одредаба, које је учинила поменута Аграрна дирекција под управом и вођством, како рекох, човека, који сада седи за те и сличне ствари у притвору сарајевског окружног суда.

Та исправка извршена је овим мојим законским предлогом у његовом § 2, јер је тамо речено да сви недокончани спорови, који су приметни по беглучкој уредби од 1921 године, а поведени су пре 1 јануара 1928 године, да се сви ти недокончани спорови имају понова узети у поступак и претрес. Исто тако, господо, овим првим параграфом даје се могућност да се расправе и реше по Закону о беглучким земљама од 1928 године и они спорови у којима су потраживачи одбијени са мотивацијом да потраживач није успео да докаже да је први рок пропустио без своје кривице. Било је оправдано овакве случајеве поново узети у поступак и с обзиром на законску одредбу по којој се има утврдити, је ли рок пропуштен без или са кривицом потраживача, а међутим у овоме погледу није вођен никакав поступак нити је вршено доказивање у томе правцу.

Исто тако у складу је са правним схватањем нашег народа да се праведно расправе и докопчају спорови по Закону о беглучким земљама од 1928 године и у оним случајевима, у којима је спорна земља прешла у друге и у треће руке. По народном схватању и према фактичном стању, ова прекупљивања нису вршена по нужди него из грамзливости и имала су за циљ изигравање тенденција аграрне реформе баш у току њеног извођења. (Тако је!) С тога је било оправдано и у складу са народним схватањем о вишем моралу, експроприсати ове и овакве земље у корист првог потраживача у колико тај испуни законске услове.

Ово сам ја, господо, тражио овим мојим законским предлогом, али нажалост није дошло до остварења. То је избачено из мога законског предлога и речено ми је, да би се таквим законским одредбама из темеља порушио јавни и правни поредак у нашој земљи. Тако су мени, господо, правници објаснили. Избацили су ову одредбу из мога законског предлога, а додали су ону законску одредбу због које је дошло до ове комедије и овога скандала, и ако уистини није морало доћи. Јер, господо, макар колико се ја не слагао са оним думетцима и додацима моме законском предлогу, ја ипак лојално изјављујем и признајем, да ни у редакцији закона оваквог, какав је сада, нема ослонца, да се земља процјењује скупље него јој је пуна, прометна вриједност. Не бацам, дакле, ни ја кривицу за овај скандал на закон, него на људе, који су га у овом случају примењивали.

Господо народни посланици, ја вас молим да ме извинете што сам био мало опширнији, дајући вам овај извештај и ово објашњење и обавештење. Ово је, господо, било потребно, јер је многи од наших другова потписника мога законског предлога мени у четири ока казао: „По Богу брате, шта урадите, због вас доведосмо у неприлику и тежак положај, и земљу и Парламенат, доведосмо у питање част наше земље и народа, и нас као народних посланика.” Зато је било потребно да вам дам ово обавештење, образложење и објашњење, какви су ме мотиви руководили да поднесем овај и овакав законски предлог.

Господо народни посланици, ово питање постављено је било одмах у почетку на једну, за моје схватање, погрешну основицу. Ово је питање, по моме схватању, у почетку почело да се третира и да се расправља и решава не само као привред-

но и социјално него исто толико и као политичко питање са извесном верском политичком тенденцијом и позадином. (Чује се: То није тачно!) Међутим, господо, при решавању овога питања које је чисто привредно и социјално питање, ми се морамо ослободити свакога политичког елемента. И у времену законског проучавања овога питања ја сам сматрао, а и сада сматрам, да је такво гледање на ово питање у суштини опречно са духом и идеологијом шестога јануара. По моме схватању, по циљевима и идеологији шестога јануара, чији смо ми носиоци, могу постојати извесне националне групе и редови друштвени, и класе као привредни фактор и интересенти, али ти редови, групе и класе, као политички фактори и интересенти, не могу бити заједнице са покрајинским, вјерским и племенским карактером. Због тога сам се разилазио раније, а и сада се не слажем са онима, уколико их још има таквих, који хоће то питање да поставе и расправљају, и као привредно и социјално питање, али и као верско питање, уколико су интересенти по овоме питању, с једне стране а то су земљовласници, претежним делом припадници исламске верске заједнице. Ја се са овим гледиштем не слажем и због друге интересоване стране по овоме питању, а то је због земљорадника, међу којима има припадника свих наших племена и конфесија. Ето зато што је ово питање имало све атрибуте нашег привредног, социјалног и националног питања, ја и сада гледам на то питање као на питање слободно од свих верских и племенских елемената.

Господо, нећу много исцрпљивати вашу стрпљивост, ја ћу да приђем крају, али прилазећи завршетку свога излагања, ја морам ради илустрације да учиним још неколико констатација.

Наш уважени и поштовани друг г. др. Милослав Стојадиновић, изазван јуче једном упадицом и апострофиран, он нам је са овога места објаснио, како је и на који начин јунак ове срамне и тешке афере Кадих, и ако је једне године био на 31 месту на кандидационој листи за Финансијски одбор, а г. др. Стојадиновић на осамнаестом месту, дошао на осамнаесто место и ушао у одбор, а г. Стојадиновић није ушао. Ово је, господо, само једна илустрација јунака ове наше срамне афере. (Хоћера: А и рада у Народној скупштини!)

Даље, господо, још једна ствар за илустрацију. Ја сматрам за потребно да овде напоменем још један сличан догађај и ако ми није пријатно да говорим о човеку који није овде. Мало ми је незгодно и одузима ми много слободе и права по моме схватању морала да говорим о човеку у његовој отсућности, па ћу због тога прећутати многе друге ствари. Сам избор чланова у овај одбор за израду закона о аграрној реформи у северним и јужним крајевима, такође је вршен на један мистериозан нама необјашњив и непознат начин. (Одобравање.) Господо, постојала је пракса од почетка састанка овога парламента, да се у сваки одбор кандидује по бановинама онолико лица, колико на коју бановину отпала по њезиној бројној снази. Ту је праксу задржала и наша Југословенска национална странка. И, господо, нас неколико пре избора овога одбора поставили смо тројицу кандидата за улазак у овај одбор, међу којима није био Хусејин Кадих него Булага Дервишић. Избор није обављен ни тога ни идућег дана, него после

4—5 дана. Наједанпут на тој листи нема Булага Дервишића, него место њега обрео се Хусејин Кадих.

И ово је, господо, само за илустрацију, како се овај човек гурао сам у све одборе и у сва прва места. (Приговори.) Наш уважени и поштовани друг Мулалић, један од првопотписника прве интерпелације, како је у сваком питању отворен и искрен друг, он је са овога места казао да је и он и многи други другови и пријатељи помагао Хусејину Кадиху у подношењу његовог законског предлога и да је тада гласао и он а и многи други, а да нису знали ни о чему се ради, нису ни прочитали тога предлога. Опет мистериозним путем и начином тај је човек некако умео да придобије и задобије симпатије другова, како они сами признају, те су га помогли за доношење овог законског предлога. Међутим, ја те среће нисам имао за мој законски предлог, и ако је, како се сада види, био бољи и кориснији за земљу и народ. (Чује се: Није закон за то крив!) Али он је тај свој законски предлог искористио у своје личне сврхе, ја верујем да је и одбор извршио све формалности при израђивању коначне редакције овога закона, и ако то не знам позитивно, пошто нијесам био члан овога одбора.

Потпретседник др. Коста Поповић: Молим Вас, господине посланиче, да завршите свој говор.

Милан Петковић (наставља): Господо, потребно је да констатујем још и ово, да је према изјави једног високог функционера Министарства пољопривреде, г. Хусејин Кадих сам лично редиговао и састављао правилник за овај Закон и у њега унео свој „чардак“ и то га унео тако, да се то име „чардак“ може да чита из далека, јер је штампан крупније, него остале речи. Господо, ја хоћу само да констатујем да је ова изјава дошла од једног високог функционера Министарства пољопривреде. (Жагор, чује се: Ко је то?) И тако се пружила могућност г. Кадиху да он кроз овај свој правилник овјековечи свој „чардак“.

Кад је овај Закон пред Скупштином био потпуно израђен и прошао кроз све формалности, кроз које један закон мора да прође, да би постао законом, дошла је после тога практична примена тога Закона. Кад се овај Закон почео да примењује у пракси, г. Хусејин Кадих налази се одједанпут са читавом пратњом у своје аутомобилу на Хан Пијеску у друштву бившег директора Аграрне дирекције, за кога опет понова кажем, да се ових дана у притвору Окружног суда у Сарајеву налази и у друштву још једног чиновника Аграрног отсека Дринске бановине, да би помоћу њих и њиховим присуством вршио морални притисак на оне, који су имали да врше процену и доносе пресуде.

Потпретседник др. Коста Поповић: Молим Вас да завршите свој говор, јер је Ваше време одавно протекло.

Милан Петковић (наставља): Ја морам да констатујем са овога места још и то, како је извршена исплата за ликвидацију једном невероватном филмском брзином. Г. Хусејин Кадих и још шест велепоседника исцрпљују скоро сву суму, која је била одређена за Дринску бановину у 25 милиона. Они су узели суму од 21 и по милиона тако да је за све остале много сиромашније земљовласнике у

читавај Дринској бановини остало само сума од 3 и по милиона. Овоме, господо, не треба никаквога коментара.

Господо народни посланици, при завршетку свога говора ја не само као човек, него и као посланик онога краја, у коме се такође један део ове гнусне и срамне афере десио, морам бити и јесам против оваквог рада и за његову најстрожију осуду. Као посланик онога гладнога народа, који је ранијих година неплодност свога краја надомештавао шумским радовима и тако се исхраивао, а кога данас имаде без имало претеривања 30% без хлеба; као посланик онога краја у коме у једној општини од 800 домова има сада преко 100 домова, да немају ни залогаја хлеба, а немају ништа живо, као посланик тога народа ја изјављујем најштрију осуду свих правих криваца у овој безчасној пљачки, не желећи прејудуцирати судску истрагу и суђење.

У име тога народа, по жељи његовој и по његовом изречном наређењу мени као своје посланику, ја уз револт и протесте изјављујем да гласам за изручење г. Хусејина Кадића суду и уједно изјављујем жељу и апел на све позване, да сву строгост закона примене да кривци и злочинци у овој срамној афери осете што јаче, да у овој земљи има реда и закона и да се не може вршити пљачка над државном и личном имовином без казне.

Потпретседник др. Коста Поповић: Реч има народни посланик г. Душан Антонијевић.

Душан Антонијевић: Господо народни посланици, ја мислим да је већ крајње време да ликвидирамо ово питање, и уместо, господо, да данас говоримо о афери Хусејина Кадића, ја сматрам да смо ми требали још у самом почетку да просто приступимо издавању суду Хусејина Кадића, те да оставимо суду да ликвидира целу ту аферу као што ће то на крају крајева и зависти од самога суда. (Гласови: И јавност треба да буде обавештена!) А што се тиче јавности, она ће имати пута и начина да сазна резултате и да прати ток истраге, јер је не само Народна скупштина једногласна као један човек да се Хусејин Кадић изда суду, него је тим путем пошла и Краљевска влада. И ја се питам, господо, зашто ми водимо овако дуге разговоре? И ја питам вас: има ли једнога овде у Скупштини који је против издавања г. Хусејина Кадића суду? Нема господо ни једнога! И ви, господо из опозиције, који желите да од овога случаја правите политички капитал, будите уверени да је то врло мали капитал. Ја сам у своје говору, приликом буџетске дебате у прошлој години говорио о корупцији, истакао сву тежину тих корупционашких афера које се помађају од 1918 год. на овамо, и, господо, тражио сам увођење смртне казне као највеће и управо једине санкције против корупције (Жагор... Милош Драговић упада у реч...) допустите, г. Драговићу, да говорим, немојте ми упадати у реч. Ви сте само један вокални опозиционар. Тражио сам прошле године увођење смртне казне над онима који стављају своје шапе на лажавне паре и на томе становишту стојим и данас и мислим да ће на томе становишту стајати и цела ова Скупштина као један човек. И то у толико пре, што се и Краљевска влада носи мишљу и има у својим интенцијама доношење једног оваквог закона. Ја сматрам да је настао психолошки моме-

нат за једно радикално и дефинитивно прогоњење корупције. У питању корупције, господо, у питању гоњења лопова, у питању гоњења оних који дижу народне и државне паре, ту ћемо бити сви једнодушни, и зато ја не допуштам опозицији да то буде њен монопол. Јер, ја сам много пре него ли господа из опозиције, покренуо ово питање. А што се тиче доношења овога закона, ја сматрам да нема ни једног поштенног човека у овој земљи, да се тога боји. Њега се боје само они који носе грехове на души и који се боје да их он не закачи. Али, господо, врло је чудновата логика извесне господе говорника који су, говорећи о случају Хусејина Кадића... (Милош Драговић упада у реч) Молим Вас г. Драговићу да будете лојалан друг у Скупштини; Ви мене стално спречавате у говору и стално се чујете у Скупштини само да би новине свакога дана доносиле Ваше име. То Вам је једини циљ.

Господо народни посланици, један од господе посланика учинио је у овој ствари Хусејина Кадића, на један неукусан начин, тешку алузiju на исправност наших судова: Ја мислим да је то много и крупно речено, кад се унапред, а приори, ставља на оптуженичку клупу цео један суд, као највиши форум правде у нашој земљи. Ја, господо, знам из свога личног искуства и поред свега тога што се наше судије налазе у изузетно тешком материјалном положају, знам и могу да кажем да су наши судови на савршеној, достојној и врло завидној моралној висини. (Пљескање). И, што је врло важно, господо, то није само наше мишљење о њима, него је то мишљење и иностранства. Ја тврдим да се можда налазе на бољој висини него ли судови у већим и културнијим државама него што је наша. Ви се сећате, кад је била Карлијева афера, да је швајцарска штампа том приликом изјављивала бојазан да Карлиеа неће постићи оправдана казна као поданика пријатељске нам земље Француске. Али, господо, то се није догодило. Правда је била на висини свога позива и Француз Карлије осуђен је на 20 година робије. Сећате се да је целокупна швајцарска штампа, демократске и слободоумне Швајцарске, том приликом учинила један од најласкавијих комплимената нашем судству. (Одобравање и узвици: Тако је!) И данас, господо, један од говорника позвао се на чл. 110 Закона о чиновницима, а ја вам, господо, кажем да тај члан није донет да се гоне судије, него да буде превентивна мера против оних, који су... (Милош Драговић нешто добацује) Ћути ти, ти не знаш шта је суд! Ја сам био опозиционар и добио сам батина, а ти си био вечито штићеник режима! И данас си дошао овде да вичеш! Био си вечито штићеник свих режима! (Душан Живојинић: Тако је!).

Потпретседник др. Коста Поповић: Господине Живојинићу, идите на своје место, опомињем Вас на ред!

Душан Антонијевић (наставља): У питању тога фамозног члана Закона о чиновницима, фамозног како га ви називате, ја мислим да тај члан 110 није погоднио ни једног исправног и савесног судију. (Жагор на левици.) Господо, ја вас уверавам да тај члан треба да служи као превентивна мера против оних који су искористили судијску самосталност, забадали своје ножеве у основу ове државе. (Један глас на левици: Није!) Јесте. То је

политички смисао тога закона. (*Јосип Стажић* добацује). Ја вас молим, господо, да будете озбиљни, ако ништа друго.

Потпретседник др. Коста Поповић: Опомињем Вас на ред. Немојте упадате у реч. (*Душан Живојиновић:* Зашто говорите?) Опомињем и вас на ред! Господине говорниче, завршите свој говор.

Душан Антонијевић (наставља): Сада ћу да завршим: (Жагор и добацивања на левици.) Слушајте, господо, ви ћете, господо, овде неколицина лармација у овој Скупштини довести до нежељених сцена. Ја никога не вређам, а мени се са оне стране стално добацује. Ви сте вокална опозиција! (Жагор на левици и добацивања. — Један глас: Ако будеш паметно говорио.) Ја не тражим Драговићеву памет! Ви сте протоколисана памет! То је дипломирана памет!

Господо народни посланици, у питању корупције нема ни једног часног и поштованог човека или гарађанина у овој земљи, који није за то, да се најрадикалнијим мерама, једним радикалним законодавством и најрадикалнијим поступцима стане једанпут на пут томе корупционаштву. И ја сам, господо, зато да Краљевска влада изађе пред Народну скупштину са једним кратким прецизним законом који предвиђа један врло кратак поступак и најенергичнији поступак у свима делима против корупције и да изађемо, господо, једанпут на чистину ко је чист, ко је прљав.

Али зато, господо, немојте да у томе питању неко прави свој капитал, јер је то питање опште народно питање и то је питање у коме смо ми ангажовани сви подједнако. И сви подједнако као један човек морамо да истрајемо, да бранимо народ од једне најопасније, од једне моралне болести. (Одобравање.)

Краљевска влада, господо, самим тим што је наредила не само истрагу, него што је наредила хитну истрагу, самим тим дала је један савршен доказ своје апсолутне готовости да ће у свима питањима корупције и неваљалства бити без компромиса и да ће терати лопове. И, господо, кад ви после свега тога, кад ви поред једнодушности целе Скупштине, развијате дебату читаву недељу дана, ја се онда питам: шта ви хоћете? Циљ је целе ове дебате тај, да се један човек оптужен за једно дело изда суду. Ми само овде решавамо о Хусејину Кадићу, а никако и о онима који су у вези с њиме, то ће суд да решава, а ми решавамо само да ли има места издавању Хусејина Кадића суду или нема, и ми то питање требало је да смо решили на првој седници без икакве дискусије и без икакве галаме.

Ја бих, господо, био слободан да предложим да ми завршимо ову дискусију и да одмах пређемо на гласање и обавимо тај посао. (Одобравање. — *Др. Кељевић:* Обраћам пажњу да овај почиње да прети. Нас није страх, само нека то уђе у записник.)

Потпретседник др. Коста Поповић: Има реч г. Хођера.

Светислав Хођера: Господо народни посланици, ово је већ четврти дан како се у овом Дому говори о случају Хусејина Кадића. Неки тај случај називају сарајевском афером, а други који би желели да овој афери даду мањи обим, називају је са-

мо афером Хусејина Кадића. Господо, није важно, како ћемо ми ту аферу да крстимо, да ли је то афера Хусејина Кадића или је то афера сарајевска; важно је да је овде по среди једна врло озбиљна ствар, о којој ми морамо хладнокрвно да продискутујемо и да донесемо такве одлуке, којима ће народ да буде задовољан и који ће му дати гаранцију да се овакви случајеви више неће понављати.

Господо, овај случај Хусејина Кадића ја ћу поделити у три дела — бићу кратак — јер сматрам да су та три дела потпуно одвојена, да сваки од њих сачињава једну целину и о сваком делу ми треба да донесемо засебну одлуку. Први је део издавање Хусејина Кадића суду због оног његовог незаконитог богађења на рачун државе са 10 милиона динара. Што се тиче Хусејина Кадића, господо, ми смо сви једнодушни да он треба да се изда суду и о томе не мислим да говорим. Други део који ја сматрам да је нарочито за ову нашу кућу много важнији, јест фалсификовање, које је извршио Хусејин Кадић овде код нас у самој Народној скупштини. То је, господо, једна врло озбиљна ствар и она је много озбиљнија него сам случај Хусејина Кадића, јер како ћемо моћи да донесемо законе против корупције, ако нисмо у стању да фалсификаторе прогонимо и онемогућимо у нашој средини. Господа народни посланици, не из опозиције него баш из владине већине, говорили су и доказивали да је Хусејин Кадић успео помоћу фалсификата да уђе у разне одборе, тамо где га Скупштина није бирала. Он је успео... (Протести: Није тачно!)... То је г. Милослав Стојадиновић утврдио, а исто тако и г. Петковић.

Друго, успео је да фалсификује и известиоца већине и сам себе наметнуо за известиоца. А зашто је то урадио, то се могло видети из самог Закона, какав је он успео да спроведе у Народној скупштини. Г. г. Лончаревић и Метикош доказали су, а г. Петковић изгледа да је потврдио, да је извршен фалсификат самог Закона. То је, господо, једна сувише озбиљна ствар. Г. Претседник Народне скупштине покушао је да то побије, али смо ми сви остали под утиском и стекли уверење да је овде извршен фалсификат. (Протести и узвици: Није истина!) Господо, има ствари које се у Народној скупштини дешавају, о којима ми морамо да говоримо.

Ми за овај Закон нисмо гласали. Нисмо гласали не зато, што сматрамо да он није потребан, јер смо и ми зато да се ово питање аграрне реформе једанпут дефинитивно скине са дневног реда. Али нисмо гласали за то, што су се онда, кад је третиран тај Закон о аграрној реформи, појавила два господина из Загреба и желели су да на поједине чланове одбора утичу на недозвољени начин. (Узвици: Која су та господара, што се тиче закона о аграрној реформи... (Узвици: Имена, имена те господе!)... Говорили су то народни посланици, то се говорило и у одбор, и сами посланици из већине тврдили су, да су код њих долазили и нудили новац, да би се изгласао закон онако како њима конвенира. (Аплауз на левици. — *Др. Милован Грба:* То је лаж, што не кажете имена, то није часно. — Граја и чују се узвици: Имена!) Господо, без нервозе. Ја знам, мени је у одбору пред више посланика један наш друг из ваше већине то твр-

дио (Узвици: Ко је то!), ја верујем у његово поштење, он је ту и нека се каже сам ако хоће. Он је ту међу вама.

Господо, ви сте се сви окомили на Хусејина Кадића и ви сте га сви осудили, али по ономе што сам чуо само овде, како је радио у Народној скупштини, ви можете да budete убеђени да ће он да се врати у ове редове, јер човек који је успео да изврши разне фалсификате у Народној скупштини, који је успео да фалсификује и сам Закон, који је успео да сарађује на изради Пословника, тај је и сувише вешт и он је ту своју вештину вероватно умео да употреби и код комисије која је имала да процени његово имање, и то тако да се неће моћи да докаже његово саучесништво. Зато, господо, ја сам рекао у почетку свога говора, да сматрам да је случај Хусејина Кадића само један, а кад би их било више, ми би све те Хусејине Кадиће издали суду. Тај случај неће ударити на ауторитет Народне скупштине, али оно што је рађено у Народној скупштини и фалсификовано, то ће највећу штету донети како Народној скупштини тако и свима посланицима. Пошто су посланици из владине већине доказали, да је извршен фалсификат, то ја тражим од вас да изберете једну комисију, која ће да провери колико је извршено фалсификата, и да се то у будуће онемогући, јер иначе народ неће имати у будуће поверења у Народну скупштину, и то с правом.

Господо, трећи део овога случаја Хусејина Кадића тиче се наше администрације. Да је наша администрација страшна о томе се често говорило у овом Дому и да се у њој већ годинама не толерира корупција, онда не би дошло ни до случаја самога Хусејина Кадића. Он је могао да оштети државу са 10 милиона динара само зато, што је било чиновника који су му ишли на руку, и господо, то није једини случај. О тим корупцијама извесних чиновника наведени су овде многи примери. Господин Метикош изнео је један драстичан пример којим је држава оштећена са 1 милијардом динара. Имате затим, господо, још један случај који је по својим последицама много гори од случаја Хусејина Кадића, и о коме је само неколико речи споменуто. Ви се сећате, да смо ми пре непуне две године донели онај Закон о раздужењу сељака. То је управо било само одлагање плаћања сељацима. Тога дана, кад се тај Закон изгласао, дошао је код мене један народни посланик и између осталог рекао ми, како је легао у шест часова ујутро, а дошао у девет сати у Скупштину на гласање, рекао ми је том приликом, да је провео целу ноћ седећи, и да је између 3 и 6 часова ујутру био у „Руском јару“, и да су платили том приликом цех од 6.000 динара. Ја сам га упитао: Па зар си ти тако богат да можеш толико да трошиш, а он ми је одговорио да је то платио један његов пријатељ, и казао је име тога свога пријатеља и његово занимање. Ми смо тога дана изгласали тај Закон, и он је спроведен Сенату и тамо примљен, и потом објављен, а новине су сутрадан по обнародовању донеле вест, да је § 5 тога Закона дат Првој хрватској штедионици, а онај пријатељ онога мога пријатеља посланика, који је платио цех био је директор те Прве хрватске штедионице. Као што видите, он је имао рачуна, да лумпује јер ти људи који треба да иду на суд, што су упропастили толики новац хрватских

штедиша, они су се користили § 5 па и данас уживају велике плате. Генерални директор те штедионице има 2 милијона динара годишње плате. Такве ствари омогућила је Народна скупштина доносећи Закон којим преноси сва своја права на извршну власт, а која је дала та права опет својим љубимцима, јер смо у унутрашњости видели да скоро ниједна банка која ради са сељакком, није тражила да се користи § 5. Баш напротив, тим параграфом и Законом о раздужењу сељака користиле су се оне велике установе, које нису имале никакве везе са народом. То је, господо, један систем који се овде код нас спроводи. И као што видите, ми можемо овде да изгласамо не знам какве законе, али кад они пређу на извршење, они се извршују као и овај Закон о аграрној реформи, као и Закон о раздужењу сељака, или Закон о житном режиму или уопште као што се извршују сви закони. Дакле, тежиште корупције је у извршној власти. Известилац већине споменуо је случај Стависког у Француској и казао је да ми треба да се угледамо на Француску. Колико ја знам, Ставински је оштетио само приватну имовину са 500 милиона франака а државна имовна није била у питању, ипак је француски народ извршио толики притисак да су се владе мењале све дотле, док се није дошло до једне владе у коју је народ имао поверења да ће прогонити кривце и која није имала никакве везе са Ставским и његовим друштвом. А код нас, код случаја Хусејина Кадића као и код других сличних случајева морални су кривци они који седе на овим клупама (г. Хођера показује руком министарске клупе) и ова Влада треба да падне јер је неспособна да управља овом земљом како треба. Она трпи корупцију у администрацији и ако хоћете да се угледате на Француску, онда затражите од ње да одмах иде. (Пљескање на десници).

Потпретседник др. Коста Поповић: Господо, завршен је претрес. Приступамо гласању о захтеву Министра правде и предлогу одборском да се Хусејин Кадић изда суду за дело из члана 3 став I и II Закона о сузбијању злоупотреба у службеној дужности. Господа народни посланици, који прихватају овај предлог нека изволе устати, а који су против нека изволе седети. (Једнодушни узвици: Примамо аklamацијом!) Објављујем да је Народна скупштина аklamацијом усвојила извештај Имуниетног одбора о издавању суду народног посланика Хусејина Кадића за дело из члана 3 став I и II Закона о сузбијању злоупотреба у службеној дужности.

Сад прелазимо на другу тачку дневног реда: Избор одбора за проучавање законског предлога о изменама и допунама Закона о држављанству. Господо, предате су две кандидатске листе и предлагачи и једне и друге листе споразумели су се да се са једне листе узму 19 чланова а са друге листе 2 члана. Једна је листа Посланичког клуба Југословенске националне странке, а друга листа је Посланичког клуба Југословенске народне странке. (Види листе у прилогу). Прима ли Скупштина овакав споразум и овакав избор? (Прима.) Објављујем да је Скупштина једногласно примила овај споразум и према томе проглашујем да су у овај избор изабрани са кандидатске листе Југословенског националног клуба 19 члана, а са кандидатске листе Југословенског народног клуба 2 члана.

Према томе за чланове овога Одбора изабрани су: Др. Добривоје Гер. Поповић, др. Милаи Секулић, Марко Петровић, др. Марко Кожуљ, Миљан Радоњић, др. Људевит Ауер, Исо Богдановић, др. Петар Нуић, Стјепан Шифтар, Тихомир Шарковић, Албин Коман, др. Људевит Пивко, Бошко Зељковић, др. Славко Пиштелић, др. Брајко Николић, др. Светислав Михаиловић, др. Миленко Марковић, Шиме Прша, Ђорђе Ђирић, др. Стјепан Бачић и др. Живан Лукић. (Пљискање и повици: Живела слога!).

Господо народни посланици, са вашим пристанком ја ћу закључити данашњу седницу. Као дневни ред за идућу седницу предлажем: Претрес извештаја Финансијског одбора о предлогу буџета државних расхода и прихода са предлогом Финансијског закона за буџетску 1934/35 годину. Прима ли Народна скупштина овај дневни ред? (Прима.)

Идућу седницу заказујем за понедељак, 26 фебруара, тачно у 8 часова. Данашњу седницу закључујем.

Седница је закључена у 13 часова.

ПРИЛОЗИ

ИНТЕРПЕЛАЦИЈА

Др. Милана Метикоша, народног посланика, на Министра финансија и Министра унутрашњих послова о утајама пореза и приреза Електрично-командитног друштва у Алексинцу.

Господине Министре,

Из аката Краљевске банске управе Моравске бановине а напосе из извештаја о прегледу стања и књига Електрично-командитног друштва у Алексинцу, према акту Кр. Банске управе Моравске бановине II Бр. 5154 од 12 марта 1931 године види се:

„Електрично-командитно друштво основано је 1925 године са капиталом од дин. 1.000.000.—. Јавни ортаци овог друштва су Алексиначка банка са капиталом од динара 250.000.—, а Општина алексиначка, као командитор са капиталом од динара 500.000.—.

Алексиначка општина уплатила је капитал 1925 године одмах у готову. Овај уплаћени капитал Општине алексиначке од динара 500.000 поделени су јавни ортаци Алексиначка штедионица и Алексиначка банка, узевши свака по 250.000.— динара.

Обе суме одобрене су текућем рачуну Електричног командитног друштва плаћајући по томе рачуну свега 6% камате.

Јавни ортаци, Алексиначка штедионица и Алексиначка банка, који су такође били дужни да плате капитал од по 250.000.— у готову, нису то учинили, већ су капитал уплатили преко текућег рачуна; одобрили текућем Електричног командитног друштва динара 500.000 а задужили текући рачун Алексиначке штедионице и Алексиначке банке са по дин. 250.000. На овај начин јавни ортаци су готово без пара постали господари једног предузећа, које им је доносило лепе приходе. Прегледавши рад, односно књиге у 1926 год. као и биланс за исту годину, наишли смо на следеће неправилности:

1 — Није извршен попис активе и пасиве — инвентар како то правила књиговодства прописују, већ је у инвентар преписан само рачун изравнања.

2 — Биланс је лажно састављен, а на име: 31 децембра 1926 године, страна дневника 34, оптерећена је роба са динара 197.049,30, у корист преносних рачуна динара 117.049,30 и разних прихода динара 80.000. Ово је прекршићење учињено за то, да не би показали велику зараду од динара 197.049,30 на роби и да би прикрили добит од динара 107.049,30 те тиме избегли плаћању пореза.

Исто тако под истим даном задужен је текући рачун Југословенског друштва „Сименс“ за неплаћену царину са динара 22.919,65 а одобрено рачуну преносних рачуна. Према томе, 1926 године прикривена је зарада преко рачуна преносних рачуна са динара 139.968,95 зарада преко рачуна.

У 1926 години учињени су трошкови од динара 53.374,90. Ови трошкови правдани су махом неким рефератима, које саставља директор Електричног командитног друштва, без икаквих званичних докумената.

Биланс није потписан, што даје један доказ више да је рад у Електричном командитном друштву несправан.

Роба је отписана са 10% у динара 10.285,40. Овај отпис је скроз погрешан и неправилан, јер се из праксе зна како се врши попис робе, који овде уопште није ни вршен. Попис робе се врши на овај начин: ако је цена коштања већа од пијачне цене, онда се роба пописује по пијачној цени; а ако је цена коштања мања од пијачне цене, онда се роба пописује по цени коштања. На тај начин добија се права вредност робе.

По билансу за 1927 годину имамо да приметимо то, да добит за 1926 годину од динара 82.999,20 није подељена, биланс није потписан и инвентар — попис активе и пасиве није извршен.

По билансу за 1928 годину видимо добит свега од динара 207,65 (две стотине седам динара и шесет и пет пара). То долази отуда што је биланс лажно састављен.

30 септембра 1928 године, страна дневника 74 примљено је од адвоката П. Моравца 15.438,75 за ослобођење царине. Ова је сума требала да се књижи у корист рачуна трошкова по олакшање истог. Међутим, ова је сума одобрена рачуну преносних рачуна и на тај начин прикривена добит. Исто тако у 1928 години исплаћено је на рачун плата динара 34.250 више него у 1927 години.

Рачун стубова је описан за 20% у место за 10%, због чега је расход повећан са динара 9.614. Да нису горње трансакције учињене, добит у 1928 години била би динара 59.302.

По билансу за 1929 годину видимо следеће неправилности:

1) 31 децембра 1929 године, страна дневника 98, оптерећен је рачун робе са динара 103.802,60 и одобрено рачуна преносних позиција, на тај начин прикривена је добит са горњом сумом (динара 103.802,60).

2) Добит за 1926, 1927, 1928 годину од динара 94.324,65 није подељена.

3) Попис активе и пасиве — инвентар — није састављен и биланс није потписан.

Када смо вршили преглед књига Електричног командитног друштва утврдили смо, да је у дневнику књижено свега до 30 априла 1930 године, а у главној књизи од 1 јануара 1930, није било разведено ништа.

Комисија Моравске бановине утврдила је следећи закључак:

„Резимирајући све напред изложено, јасно се види ово:

Да су јавни ортаци Алексиначка штедионица и Алексиначка банка без капитала преко текућег рачуна створили себи једно богато предузеће, које им је доносило лепе и сигурне приходе, а општина Алексиначка као главни финансијер овога предузећа искоришћена је до крајних граница”.

По билансу за 1926 годину до 1930 године, дакле за пет година општина има да прими на име добити динара 250.000.—. Према уложеном капиталу ова добит претставља 10% камате колико општина плаћа по њеним зајмовима. С друге стране пак, плаћа струју по динара 8.— за један кв. иако је она највећи потрошач близу једне трећине од укупне потрошње струје и једини финансијер овога предузећа. На овај начин јавни ортаци су готово без пара постали господари једног предузећа, које им је доносило лепе приходе.

Из извештаја Безименог друштва рудника угља у Алексинцу, одакле Електрично командитно друштво купује струју, утврдили смо да је Електрично друштво плаћало Безименом друштву најскупљу струју 1926 године априла месеца по динара 3,39 а најјефтиније 4-IV-1930 године, по динара 2,43, када се упореди ова сума са сумом коју Електрично друштво наплаћује од својих претплатника дакле по дин. 8 и 10 онда се види велика

разлика.

Зашто Електрично командитно друштво наплаћује три четири пута скупље струју од куповне цене. Комисија прегледавајући цео рад Електричног командитног друштва уверила се, да има много неправилности, да су књиге неуредно и неправилно вођене. Неправилно су вођене зато, што су сви биланси лажно састављани, поједини рачуни неправилно задуживани у корист других, да би прикривали право стање, односно добит.

Ту је у питању општинска имовина и једна незаконита издата концесија електричног осветљења, те су општински капитал и право од неколицине интересаната искоришћени, а неколико милиона динара општинске имовине утрошено на штету општине. Ово стање које се још и данас одржава постоји само зато, јер су доскора били у општинској управи 14 одборника који су били чланови управних и надзорних одбора Алексиначке банке и Алексиначке штедионице, а као такви и општински лиферанти, ради тога су општински интереси били лоше заступљени. Ни једна општинска управа ни надлежна надзорна власт ради наведених злоупотреба нису достављали акта надлежном државном тужиоцу, да се предузме кривична истрага по Закону о сузбијању злоупотреба у службеној дужности.

Пошто је и ово доказ тешке корупције која уништава наше самоуправе, то је потребно да се по том предмету, који се вуче већ толико година, нешто предузме по постојећим законским прописним прописима.

На темељу тога слободан сам умолити Вас, Господине Министре, да ми изволите у Народној скупштини усмено одговорити:

1 — Је ли Вам познато за већ више година страдања Општине Алексиначке од Електричног командитног друштва у Алексинцу, које је у рукама двију банака, чији су чланови управе и надзорног одбора били чланови општинске управе, а општина је оштећена за милијоне динара на приходима предузећа, док је држава оштећена ради лажних биланса предузећа за велике суме порезе?

2 — Тко је крив што виновници нису предани суду према извештају комисије Моравске бановине 12 марта 1931 године Бр. II 5154 све до дана данашњега?

3 — Што можете предузети да се спаси општина од експлоатације Електричног командитног друштва у Алексинцу и што можете предузети да се држави обезбеди утајена пореза ради састава лажних биланса?

Изволите, Господине Министре, примити уверење о моме особитом поштовању.

Београд, 21 II 1934 г.

Др. Милан Метикош, с. р.
народни посланик.

ИНТЕРПЕЛАЦИЈА

Др. Милана Метикоша, народног посланика, на Претседника Министарског савета о одређивању парламентарне анкете поводом аграрне афере.

Господине Претседниче Министарског савета, Поводом дискусије о извештају Имуниетног одбора за изручење народног посланика Хусеина Кадића суду, избиле су на јавност разне тешке афере о спровођењу аграрне реформе по свим крајевима наше земље. Објављују се афере из Дунавске бановине као и из Вардарске, једнако са подручја Савске као и са подручја Дравске бановине, а садањи случај Хусеина Кадића показује како се данас спроводи ликвидација аграрних односа у Босни и Херцеговини а тако исто и у Приморској бановини.

Читаву нашу земљу обузима узбуђење ради сталне и дозвољене пљачке организованих корупционаша, који су организовано крали народну и државну имовину. На хиљаде имаде још правих добровољаца и ратника који нису добили земљу која им по закону припада, али зато има преко 100.000 таквих у нашој земљи, који нису били добровољци ни ратници, али су за паре купили и добили лажна уверења, па на темељу тога добили су и земљу коју већ десетину година обрађују. Ти сви који су неправилно добили земљу платили су велике суме разним чиновницима и посредницима, те су корупцијом стекли права, која им по закону не припадају; ради тога оправдано се јадају они поштени народни људи који су као добровољци и ратници имали већ одавно право да добију земљу, али је сада не добивају, јер земље нема више за додељивање правим добровољцима-ратницима, који нису имали новаца да корупцијом оштете државу. Треба се замислити пред болом тих хиљада и хиљада добровољаца, који гледају како је корупција отела њима њихова права и за паре предала онима, који нису имали добровољачка права. Народ је на свим странама ради корупције која се свуда појављује, код свих надлештава, код свих лицитација и набавки, код разних постављења, личних унапређења, као и по свим крајевима и струкама јавнога живота, у корупционистичким аферама учествују сви сталежи без разлике и сви налазе могућности да избегну законске последице а и судови по разним крајевима имаду разно гледиште о томе питању.

Како судови гледају на тешку аферу са беглуким обвезницама показује Сарајевски окружни суд, који је донео решење да се др. Зечевић који је ухапшен по познатој аграрној афери пусти и да се укине истражни затвор ако он положи кауцију у висини 100.000 динара. Ради тога је државни тужилац морао да уложи жалбу Апелационом суду па је Апелација решила да др. Зечевић мора да остане у истражном затвору и да му кауција не може да помаже. Ради тога да се у стварима корупције нађе јединствен поступак и брз, како то тешке прилике траже, потребно је да се створи посебни закон о корупцији, који ће предвидети и ванредан суд за прогон корупције по брзом поступку и уз тешке казне.

Пошто је Народно претставништво донело законе о аграрној реформи и законе о ликвидацији аграрних односа у земљи, а пошто су из тих за-

кона и на темељу њихових прописа вршене тешке злоупотребе корупцијом потребно је да се омогући Народно претставништву да једна парламентарна анкета истражи све неправилности и злоупотребе органа аграрних уреда по свим крајевима наше земље и потребно је да се из Народној скупштине изабере анкетни одбор од 15 чланова са налогом да изврше анкету по свим аграрним уредима у земљи у року од 2 месеца.

Тај тако прикупљен анкетни материјал имао би за циљ да се изврше све промене које су потребне ради утврђених злоупотреба не само у погледу одговорних власти и чиновника, које треба привести под заслужну казну него би се тиме избацило из посједа све оне аграрне интересенте који су на неправилан начин дошли до земљишта по аграрној реформи а тиме би се поступило и против оних великих поседника, који су применом корупције заштитили своје поседе од захвата аграрне реформе.

Обзиром на све те крупне повреде народних и државних интереса а у вези са изјавом Вашом, Господине Претседниче Министарског савета, да ћете предузети све потребне мере, да се заштити државна и народна имовина од злоупотреба ма са које стране оне долазиле, то Вас питам, да ми у Народној скупштини изволите усмено одговорити:

1 — Је ли вољна Краљевска влада да прими хитност овога мога предлога резолуције, који предлажем Народној скупштини;

а) пошто су учестале афере са многим утајама и преварама на штету државе и народне имовине, не само код аграрних уреда, него и код пореских управа у земљи, што упропаштава државне и самоуправне приходе, а уједно наноси штету државном угледу, то се позива Краљевска влада, да у року од 15 дана предложи Народној скупштини на решавање, као хитан законски предлог против корупције, који законски предлог мора предвиђати најстрожије казне, уз најбржи поступак, пред посебним судом за прогон корупције, а са важењем 30 година у натраг;

б) у циљу, да се поводом корупције са аграрним обвезницама у Сарајеву, утврде све неправилности и злоупотребе органа аграрних уреда и осталих аграрних власти. Народна скупштина бира анкетни одбор од 15 чланова, са налогом да изврше анкету по свим аграрним дирекцијама и уредима у нашој земљи, у року од 2 месеца да поднесе извештај;

2 — Је ли Краљевска влада и већина Народне скупштине која припада Југословенској националној странци свесна одговорности коју носи, ако не предузме све потребно, што се може учинити данас за спас народне и државне имовине, у доба најтеже економске невоље, када је народно узбуђење против корупције на врхунцу?

Изволите, Господине Претседниче Министарског савета, примити уверење о мом поштовању. Београд, 21. II 1934 године.

Др. Милан Метикош, с. р.
народни посланик.

ИНТЕРПЕЛАЦИЈА

Др. Милана Метикоша, народног посланика, на Министра трговине и индустрије о оставци чланова Управног и Надзорног одбора Народне банке.

Господине Министре,

Прочуло се кроз престоницу да је у Народној банци Управни и Надзорни одбор предао оставку. Па је та чињеница изазвала разне коментаре, који могу да шкоде интересима наше земље у иностранству као и да оштете интересе свих привредних слојева у нашој земљи. О разлозима оставке шире се разне вести, па је потребно да се обавести јавност да се сви привредни кругови који су узрујани смире и да се ствар сведе на правну меру. Обзиром на то слободан сам Вас умолити, Господине Министре, да ми изволите у Народној скупштини усмено одговорити:

1 — Је ли Вам познато да је Управни и Надзорни одбор предао оставку у Народној банци,

премда је на реду само измена једне трећине чланова?

2 — Која је лична или материјална позадина те оставке?

3 — Шта каните одредити да се у будуће такве одлуке не доносе на вољу појединих чланова Управе и Надзорног одбора ове велике народне установе, која одлучује о кредиту нашег привредног света у земљи?

Изволите примити уверење о мом особитом поштовању.

22 фебруара 1934 године

Београд

Др. Милан Метикош, с. р.
народни посланик.

ИНТЕРПЕЛАЦИЈА

Алоџија Јана Павлича, народног посланика, на Претседника Министарског савета о неправедности општинских избора у Дравској бановини.

Господине Министре,

У Дравској бановини вршили су се избори 15 октобра 1933 године великим терором и фалсификовањем. Управном суду у Цељу поднето је било приближно до 169 жалби о неправедном вршењу избора те фалсификовању те злоупотребе власти. Нећу да напомињем, како су високи функционери Краљевске владе говорили о изборима, нећу шта су учинили функционери Краљевске банске управе у Љубљани и срески начелници. Напомињем само да је Управни суд у Цељу поништио општинске изборе на основи § 50 тач. 5 општинског закона Краљевине Југославије и то: Пресерје срез Љубљана, Шмартно Рожна долина, срез Цеље 438/33/7 Сромље срез Брежице 420/33/5, Мотник, срез Камник, Крижевци, срез Љутомер 413/33, Луковница, срез Камник, 490/33, Смледник, срез Крањ 349/33/6, Песница, Марибор леви брег, 429/44/10, Шенчур, срез Крањ, 444/33/10, Трата, среска испостава Шкефја Лока 505/33/7, Св. Криж, Рогашка Слатина, срез Шмарје 431/33/9, Цезањевци, срез Љутомер 414/33/6, Црквења, срез Марибор леви брег 434/33/7, Јуровски дол, Марибор леви брег А 507/33/8, Шчавница, срез Марибор леви брег 430/33/19 и одлучио, се изврше општински избори током 1 месеца после ове одлуке и то се до данас није извршило.

Фалсификовали су се општински избори још у општини Шенчур, Стара Лока, Сорица, Горења вас, Трата, Змијнец, Предвор, Накло, Сеље, среза Крањ и за то имам оригиналне документе и тражим, да се општински избори пониште и против

свих који су, било терором, били одстрањеним претставника листа, било фалсификовањем избора поведе судска истрага на основи кривичног закона § 90.

Срески судови потврдили су такођер листе кандидационе оних лица који немају у општини значајности.

Господине Претседниче,

Пошто је Управни суд поништио толико избора, зато тражим:

1 — да се општински избори у Дравској бановини одмах на основи одлуке Управног суда изврше;

2 — да се поведе дисциплинска истрага против свију среских начелника, команданта жандармерије и осталих лица, која су спречавала слободу општинских избора;

3 — да се отвори кривични поступак против свију лица који су конфинирали, интернирали за време избора невинна лица и најстрожије казни.

Господине Претседниче, Ви уживате у читавој Краљевини Југославији велику популарност и сви имамо у Вас поверење да захтеве интерпелације спроведете и кривце казните.

Примите, Господине Претседниче, и овом приликом уверење о мом одличном поштовању.

22-II-1934 год.

Београд

Проф. Павлич Алоџије Јан, с. р.
народни посланик.

ИНТЕРПЕЛАЦИЈА

Инж. Јована Т. Мисирлића, народног посланика, на Министра саобраћаја о закључењу уговора за градњу железнице са страним предузећима.

Господине Министре,

Министарство саобраћаја закључило је уговоре за извршење једног великог програма железница ангажујући се у финансијским обавезама које наш данашњи буџет не може да поднесе. Финансирање ових железница везано са грађењем, јесте један од најскупљих начина грађења и зато се такав начин грађења свуда избегава. Инжињери у своме удружењу бавећи се питањем инвестиционих радова изјашњавали су се као корпорација, а не појединачно, увек против таквог начина извршења радова.

Јер, слободним издавањем послова уз финансирање путем закљученог зајма, ма и под најтежим условима, никад се не може претрпети штета каква се може претрпети кад се и финансирање и грађење повере једној истој фирми.

Ови закључени уговори за грађење овог великог програма пруга то најбоље доказује. Наша држава у опасности је да изгуби једну огромну суму новаца, која се пење до једне фантастичне цифре до милијарде и по динара, која се сума има исплаћивати из редовних буџетских средстава. Ти су уговори толико тешки и толико поразни за нас, што предузећа могу са незнатним уложеним сопственим средствима да раде послове који износе на стотине милиона динара.

На тај начин главни циљ који је требало овим уговорима постићи, а то је, да се унесе страни капитал у земљу потпуно је промашен. У место

да страни капитал уђе у земљу и да се тиме наша привреда оживи, наш народ уместо тога има да буде исцрпљен плаћајући огромне суме спекулантима, који ове и овакве уговоре искоришћују.

Како, Господине Министре, ни до данас — после две буџетске године — нисте стигли да нам те уговоре покажете у Народној скупштини, то ми је част замолити Вас да изволите одговорити ми пред Народном скупштином:

1 — Колико је уговора до сада закључено за грађење железница заједно са финансирањем са страним предузећима?

2 — Са коликом се номиналном сумом задужујемо, а колико износи коштање тих пруга по јединичним ценама закљученим уговорима?

3 — Са којим би се сумама могле те пруге изградити према данашњим јединичним ценама коштања радне снаге и материјала?

4) Колико имамо да исплатимо за 10 година у готову предузећима за те закључене зајмове?

5) Ко је те уговоре закључивао и потписао у име наше државе са страним предузећима?

6) Да ли су и у колико одговорни државни органи учествовали у закључењу тих уговора и јесу ли их премапотписали?

22 фебруара 1934 г.

Београд

Инж. Јован Т. Мисирлић, с. р.
народни посланик.

КАНДИДАТСКА ЛИСТА

ПОСЛАНИЧКОГ КЛУБА ЈУГОСЛОВЕНСКЕ НАЦИОНАЛНЕ СТРАНКЕ ЗА ИЗБОР ОДБОРА ЗА ПРОУЧАВАЊЕ ЗАКОНСКОГ ПРЕДЛОГА О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О ДРЖАВЉАНСТВУ.

Чланови:

- 1) Др. Добривоје Гер. Поповић
- 2) Др. Милан Секулић
- 3) Марко Петровић
- 4) Др. Марко Кожул
- 5) Миљан Радоњић
- 6) Др. Људевит Ауер
- 7) Исо Богдановић
- 8) Др. Петар Нуић
- 9) Стјепан Шифтар
- 10) Тихомир Шарковић
- 11) Албин Коман
- 12) Др. Људевит Пивко
- 13) Бошко Зељковић
- 14) Др. Славко Пиштелић
- 15) Др. Бранко Николић
- 16) Др. Светислав Михаиловић
- 17) Др. Миленко Марковић
- 18) Шиме Прша
- 19) Ђорђе Ђирић
- 20) Никола Марковић
- 21) Милан Божић

Заменици:

- Александар Аксентијевић
Ристо Ђокић
Др. Владимир Станишић
Шукрија Куртовић
Петар Иванишевић
Радован Јевтић
Живојин Стефановић
Др. Богумил Вошњак
Др. Стане Рапе
Др. Урош Трбојевић
Др. Матеја Перић
Др. Вјекослав Милетић
Јован Довезенски
Др. Јеша Видић
Ђорђе Парабушки
Андра Кујунџић
Др. Стијепо Кнежевић
Војко Куртовић
Стеван Будишин
Омер Кајмаковић
Милоје Сокић

Предлагачи:

(Следују потписи 10 предлагача)

КАНДИДАТСКА ЛИСТА ЈУГОСЛОВЕНСКЕ НАРОДНЕ СТРАНКЕ ЗА ИЗБОР ОДБОРА ЗА ПРОУЧАВАЊЕ ЗАКОНСКОГ ПРЕДЛОГА О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О ДРЖАВЉАНСТВУ.

Чланови:

Др. Стјепан Бачић
Др. Живан Лукић
Др. Милан Метикош
Драгутин Перко
Светислав Хођера
Станко Тркуља
Милош Драговић
Јосип Стажић
Владимир Крстић
Др. Никола Кешељевић

Заменици:

Др. Никола Кешељевић
Владимир Крстић
Јосип Стажић
Милош Драговић
Станко Тркуља
Светислав Хођера
Драгутин Перко
Др. Милан Метикош
Др. Живан Лукић
Др. Стјепан Бачић
Алојзије Павлич

Предлагачи:

(Следују потписи 10 предлагача).

STENOGRAFSKE BELEŠKE
NARODNE SKUPŠTINE
KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

II REDOVAN SAZIV

ZA 1933/34 GODINU

KNJIGA II

OD XIX DO XXXIV REDOVNOG SASTANKA

OD 26 FEBRUARA DO 13 MARTA 1934 GODINE

BUDŽETSKA DEBATA U NAČELU I U POJEDINOSTIMA

BEOGRAD

Za Narodnu štampariju Mirko Drobac, Beograd, Poenkareova 24. Tel. 24-334

1934

Pretsedništvo Narodne skupštine

Pretsednik

Dr. KOSTA KUMANUDI

Potpredsednici:

DRAGUTIN-KARLO KOVAČEVIĆ

Dr. AVDO HASANBEGOVIĆ

Dr. KOSTA POPOVIĆ

Sekretari:

Dr. DRAGOLJUB JEVREMOVIĆ

DRAGOMIR M. STANOJEVIĆ

ANTE LJ. KOVAČ

MILAN MRAVLJE

GAVRO MILOŠEVIĆ

Narodni poslanici

Avramović Branko, Adić Ante, Aksentijević Aleksandar, Aleksić Kosta, Alilović Saćir, Andelino-
vić Grgur-Budislav dr., Antonijević Dušan, Antunović Josip, Arandelović Jovan, Auer Ljudevit dr.;

Babamović Jordan, Baljić Salih, Banjac Ljubomir, Barać Branko dr., Batinić Jozo, Bačić Stjepan
dr., Benko Josip, Beširović Dimitrije R., Bogdanović Iso, Božić Milan, Borisavljević Strahinja, Brkić Stje-
pan, Brušija Radoslav, Bugarski Dragutin J., Budišin Stevan, Bukvić Aleksandar, Bunović Milan;

Cemović Filip, Centić Juraj dr., Cerer Anton, Cipušević Metodije;

Čirić Đorđe, Čirić Stevan, Čuković Milan;

Čorbić Branko, Čohadžić Hazim;

Davidović Vitomir, Danilović Živko, Demetrović Juraj, Dervišić Dulaga, Dimitrijević Mita, Dimi-
trijević Hadži-Todor, Dobrović Milan S., Dobrovoljac Milan J., Dovezenski Jovan S., Dodić Aleksandar
Taka, Došen Mirko dr., Dragović Miloš P., Drljača Branko, Drmelj Alojzij, Duboković Juraj;

Dokić Risto, Đorđević Vladimir, Đurić Mihailo;

Elegović Ivo dr.;

Fidančević Toma dr., Fizir Viktor, Fotirić Arsà;

Gavrančić Oton dr., Gavrilović Branislav, Gavrilović Oto, Gajšek Karlo, Glavički Božidar, Go-
spodnetić Franjo, Grajić Pero, Grba Milovan dr., Grbić Emilijan, Grdić Vasilj, Grubanović Milan, Gruber
Franjo dr.;

Hajdinjak Anton, Hanžek Lavoslav dr., Hasanbegović Avdo dr., Hodera Svetislav V., Hribar Nikola, Hristić Bora;

Ivandečić-Ivković Mirko dr., Ivanišević Petar, Ivančević Dušan, Ilić Srda Milan dr., Isaković Milivoje D., Isaković Mito;

Janković Velizar dr., Jevremović Dragoljub dr., Jevtić Životije, Jevtić Milutin Al., Jevtić Mihailo R., Jevtić Radovan, Jelić Milutin, Jeličić Boža C., Jeremić Živojin, Jovan Andrija, Jovanović Aleksandar, Jovanović Đoka, Jovanović Jova, Jovičić Dobrosav;

Kadić Husein, Kajmaković Omer, Kalamatijević Mihailo R., Katić Miloš, Kačanski Stevan, Kešeljević Nikola dr., Klinc Anton, Knežević Lovro, Knežević Stjepo dr., Kovač Ante Lj., Kovačević Dragutin-Karlo, Kožulj Marko dr., Kojić Dragutin dr., Koman Albin, Kostić Dragutin dr., Kostić Milorad J. dr., Kraljević Dragan dr., Kramer Albert dr., Kraft Stevan dr., Krejčl Anton, Krstanović Risto, Krstić Vladimir, Krstić Zarije S., Krstić Milutin, Krstić Mihailo V., Krstić Simo, Kujundžić Andrija K., Kujundžić Bogoljub K., Kumanudi Kosta dr., Kuntarić Ante dr., Kunjašić Joahim, Kurtović Vojko, Kurtović Šukrija;

Lazarević Milovan M., Lazarević Todor dr., Lazarević Teodosije K., Lazarević Filip S. dr., Leušić Đuro dr., Lisavac Mladen dr., Lončarević Ivan dr., Lončar Ivan, Lončar Stanko, Lukić Živan dr., Lulić Petar;

Makar Dako, Maksimović Božidar, Maksimović Stjepan, Malančec Vlado dr., Marinković Vojislav dr., Marjan Đuro, Marjanac Simo, Markić Franjo, Marković Velimir Ž., Marković Milenko dr., Marković Milorad P., Marković Nikola, Mastrović Ante F., Matica Pavao, Matić Đoka N., Maceković Matija, Mašić Marko, Metikoš Milan dr., Mijić Milan Đ., Miletić Vjekoslav dr., Miletić Vladislav, Milošević Gavro, Milošević Mladen P., Milutinović Milinko R., Milutinović Milorad Đ., Misirlić Jovan T., Mitrović Jovan R., Mitrović Ljubomir M. Mihailović Ilija P., Mihailović Svetislav dr., Mozer Hans dr., Mohorić Ivan, Mravlje Milan, Muhalić Mustafa A;

Nedeljković Uroš P., Nikić Nikola dr., Nikić Fedor dr., Nikodijević Arandel D., Nikolić Branko dr., Ninković Tripko, Novaković Tode dr., Nuić Petar dr;

Njamcul Ranko dr.;

Ostojić Đuro dr.;

Pavlič Alojzij, Palaček Ivan dr., Parabučki Dorde, Paranos Spiro F., Pahernik Frano, Patrnogić Ljuba, Perić Matej dr., Perić Milivoje Đ., Perić Ninko dr., Perko Dragutin V., Petković Milan, Petovar Lovro, Petrak Nikola, Petričić Živko dr., Petrović Marko, Pešić Milutin, Pivko Ljudevit dr., Pištelić Slavko A. dr., Pogačnik Viktor, Popović Dimitrije On. Popović Dobrivoje Ger. dr., Popović Dušan, Popović Jeftimije, Popović Kosta dr., Popović Milan V., Popović Milan dr. Popović Svetislav dr., Praljak Nedeljko, Preka Nikola, Prekoršek Ivan, Princip Jovo, Prša Šime dr., Pustoslemšek Rasto, Pucelj Ivan J.;

Radivojević Lazar Lj., Radić Ivan, Radović Savo dr., Radonjić Milan, Radonjić Miljan, Rajić Toša dr., Rako Janko dr., Rape Stane dr., Rorbaher Julijan dr., Ružić Viktor dr.;

Savić Arandel P., Savić Sava V., Savković Ilija, Santo Gavro dr., Saračević Radenko, Sekulić Milan dr., Selić Joca M., Selmanović Alija, Simić Milorad, Smiljanić Toma dr., Sokić Miloje M., Sokolović Nikola, Spasović Vukašin, Spahić Vlado, Spindler Vjekoslav, Srškić Milan dr., Stažić Josip, Stajković Nikola, Stanić Andra, Stanišić Vladimir dr., Stanojević Dragomir M., Stanojević Milutin, Stevanović Živojin A., Stevanović Milan, Stepanov Milivoj, Stepanović Milan R., Stefanović Ignjat, Stijić Milan dr., Stojadinović Miloslav dr., Stojković Milan Đ. dr., Stošić Stamenko, Strezović Krsta;

Šarković Tihomir, Šega Ferdo, Šelmić Dragić N., Šećerov Slavko dr., Šiljegović Vladimir, Šiftar Stevan, Šnajdar Franjo, Šumenković Ilija dr., Šurmin Đuro dr.;

Tadić Gligorije dr., Teodorović Vojislav, Tešić Maksim, Tolić Ignjat M. dr., Tomić Jakob, Tonić Todor R., Topalović Milan, Toromanović Hasan, Trbić Vasilije, Trbojević Uroš dr., Trifunović Ljubiša, Trkulja Stanko, Trpković Stavra K.;

Uzunović Nikola, Urek Ivan, Urošević Mirko II., Urukalo Sergije;

Valjavec Stjepan, Varda Sever, Vasiljević Stevan dr., Veličković Miladin, Veljković Veljko, Vidaković Vitomir, Vidić Ješa dr., Vidović Bogdan dr., Vošnjak Bogumil dr., Vujić Dimitrije V., Vukićević Bogić dr.;

Zaharić Čedomir, Zeljković Boško, Zemljić Jakob;

Živanović Milan, Živančević Mihailo, Živković Isidor M., Živković Negosim dr., Živojinović Dušan M..

Ministarski savet

Predsednik Ministarskog saveta **Nikola T. Uzunović;**

Ministar bez portfelja **dr. Albert Kramer;**

Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja **Ivan Pucelj;**

Ministar bez portfelja **dr. Hamdija Karamehmedović;**

Ministar bez portfelja **dr. Dragutin Kojić;**

Ministar prosvete **dr. Ilija Šumenković;**

Ministar pravde **Božidar Maksimović;**

Ministar bez portfelja **dr. Budsilav-Grgur Andelinović;**

Ministar saobraćaja **Lazar Radivojević;**

Ministar trgovine i industrije i zastupnik Ministra šuma
i rudnika **Juraj Demetrović;**

Ministar vojske i mornarice, armijski general **Dragomir Ž. Stojanović;**

Ministar finansija **dr. Milorad Dordević;**

Ministar građevina i zastupnik Ministra poljoprivrede **dr. Stjepan Srkulj;**

Ministar inostranih poslova **Bogoljub Jevtić;**

Ministar unutrašnjih poslova **Živojin Lazić;**

Ministar fizičkog vaspitanja naroda **dr. Lavoslav Hanžek;**

